

*Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Kanton Sarajevo
Vlada Kantona Sarajevo*

***SMJERNICE EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE
ZA PERIOD 2019.-2021.***

Sarajevo, maj 2018. god.

Sadržaj

PREGLED SKRAĆENICA.....	4
LISTA TABELA	5
LISTA GRAFIKONA	5
SAŽETAK	6
UVOD	7
1. STRATEŠKI CILJEVI EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE FBiH.....	8
2. OSNOVNI MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI.....	9
2.1. OSNOVNI POKAZATELJI U PROTEKLOM PERIODU ZA KS	10
2.1.1. <i>Industrija</i>	10
2.1.2. <i>Šumarstvo</i>	11
2.1.3. <i>Građevinarstvo</i>	11
2.1.4. <i>Trgovina</i>	11
2.1.5. <i>Turizam i ugostiteljstvo</i>	12
2.1.6. <i>Saobraćaj</i>	12
2.1.7. <i>Zaposlenost</i>	12
2.1.8. <i>Nezaposlenost</i>	14
2.1.9. <i>Plaće</i>	15
2.1.10. <i>Cijene</i>	15
2.1.11. <i>Vanjska trgovina</i>	16
3. OSNOVNI POKAZATELJI EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE	20
3.1. REALNI SEKTOR.....	20
3.1.1. <i>Industrijska proizvodnja</i>	20
3.1.2. <i>Vanjskotrgovinska robna razmjena</i>	21
3.1.3. <i>Tržište rada</i>	22
3.2. JAVNE FINANSIJE	23
3.2.1. <i>Indirektni porezi</i>	24
3.2.2. <i>Direktni porezi, doprinosi i neporeski prihodi u BiH</i>	26
4. PRETPOSTAVKE DRUŠTVENOG I PRIVREDNOG RAZVOJA ZA BUDŽETSKU I SLJEDEĆE DVIJE GODINE.....	27
4.1. OBLAST PRAVDE I UPRAVE	27
4.2. OBLAST PROSTORNOG UREĐENJA, GRAĐENJA I ZAŠTITE OKOLIŠA	28
4.3. OBLAST KOMUNALNE POLITIKE I INFRASTRUKTURE.....	29
4.4. OBLAST SAOBRAĆAJA	30
4.5. OBLAST UNUTRAŠNJIH POSLOVA	31
4.6. OBLAST PRIVREDE.....	32
4.7. OBLAST FINANSIJA	33
4.8. OBLAST ZDRAVSTVA.....	33
4.9. OBLAST ZA OBRAZOVANJE, NAUKU I MLADE.....	34
4.10. OBLAST KULTURE I SPORTA	35

4.11. OBLAST ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU, RASELJENA LICA I IZBJEGLICE.....	36
4.12. OBLAST BORAČKIH PITANJA	37
5. PROCJENA PRIHODA BUDŽETA KS.....	41
6. PLAN UPRAVLJANJA JAVNIM DUGOM KS	44
7. ZAKLJUČAK.....	48

Pregled skraćenica

<i>Skraćenica</i>	<i>Puni naziv</i>
BAM	Međunarodna skraćenica za konvertibilnu marku
BD	Brčko distrikt
BHAS	Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine
BiH	Bosna i Hercegovina
CPI	Consumer price index/ Indeks potrošačkih cijena
DEP	Direkcija za ekonomsko planiranje
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development/Evropska banka za obnovu i razvoj
EU	Evropska unija
EUR	Euro valuta
EYOF	European Youth Olympics Festival/Evropski olimpijski festival mladih
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FIPA	Foreign Investment Promotion Agency/Agencija za unapređenje stranih investicija
IDA	International Development Association/Međunarodno udruženje za razvoj
JKP	Javna komunalna preduzeća
JP	Javno preduzeće
JR	Jedinstveni račun
JU	Javna ustanova
KCUS	Klinički centar Univerziteta u Sarajevu
KGF	Kreditno garantni fond
KJKP "GRAS"	Kantonalno javno komunalno preduzeće "Gradski saobraćaj"
KJKP "ZOI 84"	Kantonalno javno komunalno preduzeće "Zimske olimpijske igre 84"
KJP	Kantonalno javno preduzeće
KM	Konvertibilna marka
KS	Kanton Sarajevo
KV	Kvalifikovani radnik
MMF	Međunarodni monetarni fond
MZ	Mjesna zajednica
NKV	Nekvalifikovani radnik
NSS	Niža stručna sprema
p.p.	Procentni poen
PDV	Porez na dodanu vrijednost
PKV	Polukvalifikovani radnik
PU FBiH	Porezna uprava Federacije Bosne i Hercegovine
RS	Republika Srpska
SAD	Sjedinjene američke države
SSS	Srednja stručna sprema
UIO	Uprava za indirektno oporezivanje
USD	Američki dolar
VKV	Visokokvalifikovan radnik
VŠS	Viša stručna sprema
VSS	Visoka stručna sprema
WB	World Bank/Svjetska banka

Lista tabela

Tabela 1: Osnovni makroekonomski pokazatelji za period 2016. – 2021. godine	9
Tabela 2: Rast industrijske proizvodnje.....	10
Tabela 3: Pad industrijske proizvodnje.....	11
Tabela 4: Ukupan broj nezaposlenih po stručnoj spremi (Decembar 2017. godine).....	14
Tabela 5: Index potrošačkih cijena u BiH – odabrani odjeljci (period I-X 2017. godine)	16
Tabela 6: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % osim ako nije drugačije naznačeno)	24
Tabela 7: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.	26
Tabela 8: Saobraćajnice planirane za izgradnju (kreditna sredstva).....	31
Tabela 9: Srednjoročni ciljevi resornih ministarstava	39
Tabela 10: Projicirani prihodi za trogodišnji period 2019. - 2021. godine.....	43
Tabela 11: Pregled stanja duga i struktura po kreditima i obaveza za servisiranje za period 2018. - 2021. godine	45

Lista grafikona

Grafikon 1: Ukupan broj zaposlenih u Kantonu Sarajevo (Decembar 2017. godine).....	13
Grafikon 2: Broj zaposlenih u privrednim djelatnostima KS (Decembar 2017. godine)	13
Grafikon 3: Kadrovska struktura nezaposlenih osoba u KS (Decembar 2017. godine)	14
Grafikon 4: Prosječna neto plaća u privrednim djelatnostima KS (Decembar 2017. godine).....	15
Grafikon 5: Vanjskotrgovinska razmjena BiH, FBiH i KS (Decembar 2017. godine)	17
Grafikon 6: Izvoz top 10 roba za KS (Decembar 2017. godine)	17
Grafikon 7: Uvoz top 10 roba za KS (Decembar 2017. godine)	18
Grafikon 8: Vanjskotrgovinska razmjena KS po općinama (Decembar 2017. godine)	18
Grafikon 9: Pregled kretanja industrijske proizvodnje u BiH po sektorima za period januar-oktobar 2017. godine	21
Grafikon 10: Pregled kretanja bh. vanjskotrgovinske robne za period januar-oktobar 2017. god (stope rasta g/g i nominalni iznosi).....	21
Grafikon 11: Stope rasta broja zaposlenih i registrovanih nezaposlenih lica u BiH	23
Grafikon 12: Raspodjela prihoda od indirektnih poreza za period januar – oktobar 2017. god...	25

Sažetak

Smjernice ekonomske i fiskalne politike Kantona Sarajevo je dokument zasnovan na strateškim planovima budžetskih korisnika za trogodišnji period, te na Programu ekonomskih reformi, kao i Akcionom planu za realizaciju Reformske agende. Svrha ovog dokumenta je prevođenje srednjoročne fiskalne strategije u budžetsku metodologiju kao i definisanje okvira za planove budžetskih i vanbudžetskih korisnika.

Shodno budžetskom kalendaru, Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo, u skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16 i 5/18) priprema i dostavlja Vladi KS Smjernice na razmatranje i usvajanje, a iste predstavljaju osnovu za izradu srednjoročnih i godišnjih planova. Smjernice imaju za cilj projekciju prihoda i rashoda za pripremu Dokumenta okvirnog budžeta što je temelj za izradu Budžeta Kantona Sarajevo za 2019. godinu. Budući da je Vlada KS odlučna u provođenju fiskalne konsolidacije, Smjernice stavljaju fokus na politiku racionalne javne potrošnje.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike Kantona Sarajevo za period 2019.-2021. godine definišu početna budžetska ograničenja za sve korisnike Budžeta. Cilj Smjernica je da osiguraju realan, sveobuhvatan i konsolidovan okvir planiranja rashoda, čime se postiže funkcionalna povezanost provođenja sveukupnih aktivnosti u koncipiranju uravnoteženog okvira prihoda i rashoda, za sve nivoe Vlasti Federacije Bosne i Hercegovine.

Održivost javnih finansija, kao glavni cilj Vlade KS, ne može se postići isključivo fiskalnom konsolidacijom. Ekonomski program Vlade KS predviđa pokretanje ekonomskog rasta kroz poticanje investicija. Za srednjoročni ekonomski rast, te povećanje ulaganja u proizvodne kapacitete, nužno je poboljšati poslovnu klimu koja se treba ogledati kroz pojednostavljenje i pojeftinjenje administrativnih procedura, bolju zaštitu vlasništva putem povećanja efikasnosti pravosudnog sistema, te fiskalnog rasterećenja poslovnih aktivnosti.

Opšte je poznato da je Evropska unija kao preduslov za aplikaciju BiH u članstvo EU izričito postavila usvajanje Reformske agende između svih nivoa vlasti u BiH, koja uključuje njeno provođenje kroz niz reformi u svim sferama društva u BiH. Taj dokument precizira provođenje mjera i aktivnosti koje će poboljšati poslovno okruženje i smanjiti opterećenja na rad, poboljšavanje efikasnost javne uprave, jačanje kapaciteta tržišta rada, unapređenje fiskalne održivosti i finansijsku stabilnost. Usvajanje i provedba ovog dokumenta značajno će utjecati na ekonomsku i fiskalnu politiku u Kantonu Sarajevo.

Ključne riječi: ekonomska politika, fiskalna politika, Dokument okvirnog budžeta, Vlada KS, Kanton Sarajevo

Uvod

U skladu sa članom 17. Zakona o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16 i 5/18), pripremljen je dokument „Smjernice ekonomske i fiskalne politike za period 2019.-2021.“¹, koji ima za cilj projekciju prihoda i rashoda za pripremu Budžeta Kantona Sarajevo za 2019. godinu.

Smjernicama se nastoji uspostaviti snažnija veza prioriteta vladinih politika i budžeta za narednu godinu, kao i snažnija veza između politika Vlade KS i politika Vlade FBiH. Dobar budžetski okvir Vlade FBiH povezuje prioritete sa kantonalnim budžetima u okviru održivog nivoa potrošnje. Takođe, budžet je u snažnoj vezi sa donesenim politikama vlade, strategijama, programima, zakonima i poboljšava rezultate programa povećanjem transparentnosti, odgovornosti i predvidivosti finansiranja.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike KS za period 2019.-2021. g. definišu početna budžetska ograničenja za sve budžetske korisnike Budžeta KS. Cilj Smjernica je da osiguraju realan, sveobuhvatan i konsolidovan okvir planiranja rashoda, čime se postiže funkcionalna povezanost provođenja sveukupnih aktivnosti unutar uravnoteženog okvira prihoda i rashoda, za sve nivoe vlasti FBiH uključujući pri tome: budžet FBiH, budžete kantona, budžete općina i finansijske planove vanbudžetskih fondova, shodno odredbama Zakona o budžetima, koje je svakako neophodno posmatrati u najširem kontekstu, odnosno u kontekstu ukupnog fiskalnog kapaciteta.

Uvažavajući navedeno, Smjernice ekonomske i fiskalne politike za period 2019.-2021. godine sadrže sljedeće:

1. Strateške ciljeve ekonomske i fiskalne politike FBiH;
2. Osnovne makroekonomske pokazatelje;
3. Osnovne pokazatelje ekonomske i fiskalne politike;
4. Pretpostavke društvenog i privrednog razvoja za narednu budžetsku i za sljedeće dvije godine;
5. Procjenu prihoda budžeta KS i
6. Plan upravljanja javnim dugom KS.

Dokumentacionu osnovu za izradu Smjernica ekonomske i fiskalne politike KS za 2019.-2021. godinu predstavljaju:

- Revidirane projekcije prihoda od indirektnih i direktnih poreza kantona i općina kantona od strane Federalnog ministarstva finansija, kao i odgovarajući statistički pokazatelji i informacije,
- Izvršenje Budžeta KS za 2017. godinu,

---

¹ Prijedlog smjernica Ministarstvo finansija je dužno dostaviti Vladi KS do 15.05.2018.g. S obzirom da je Federalno ministarstvo finansija projekcije indirektnih i direktnih poreza sačinilo xx.05.2018. godine, a iste su dostavljene dana xx.05.2018. godine, Ministarstvo finansija KS nije moglo ispoštovati navedeni zakonski rok za izradu Smjernica.

- Pokazatelji koji se odnose na nivo ostvarenih prihoda i aktuelnih pitanja izvršavanja Budžeta u proteklom periodu 2018. godine
- Glasnik Privredne komore KS koji sadrže podatke Federalnog zavoda za statistiku i Službe za zapošljavanje KS,
- Publikacije Direkcije za ekonomsko planiranje BiH
- Izvještaj o radu Vlade Kantona Sarajevo za 2017. godinu
- Strategija upravljanja javnim dugom u KS, 2018.- 2020. godina

Uzimajući kao polaznu osnovu činjenicu da KS ima veoma ograničen utjecaj na kreiranje fiskalne politike općenito, koja se odražava na ekonomsku situaciju u KS, Smjernice ekonomske i fiskalne politike KS za period 2019.-2021. godine započinju strateškim ciljevima ekonomske i fiskalne politike FBiH, koji predstavljaju temelj za strateška opredjeljenja KS u narednom periodu.

1. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike FBiH

Vlada FBiH je usvojila Strategiju razvoja FBiH 2010. – 2020 koja je još uvijek na snazi te je kompatibilna sa strategijama na nivou države BiH gdje je utvrđeno šest strateških ciljeva za FBiH² unutar kojih se razvijaju prioritetni strateški ciljevi i mjere za njihovo ispunjenje.

Strateški ciljevi za Federaciju BiH uključuju:

- 1) Makroekonomski okvir
- 2) Konkurentnost i output (proizvodnja, dohodak)
- 3) Javni sektor i javna uprava
- 4) Zaposlenost
- 5) Održivi rast i razvoj
- 6) Socijalna uključenost

U nastavku slijede pojedinačni prioritetni strateško-razvojni ciljevi:

1. Održivost javne potrošnje i eliminacija budžetskih deficita
2. Povećanje efikasnosti prikupljanja i trošenja sredstava
3. Jačanje razvojne komponente budžeta
4. Harmoniziranje procesa budžetiranja
5. Usklađivanje fiskalne statistike s međunarodnim standardima
6. Jačanje kapaciteta poreznih uprava (u skladu sa standardima EU)
7. Eliminirati dvostruko oporezivanje u transakcijama sa članicama EU
8. Reforma boračko-socijalnog sektora
9. Reforma penzijskog i invalidskog osiguranja, zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja i zapošljavanja
10. Revizija sistema finansiranja obrazovanja

---

² Federalni zavod za programiranje razvoja (2010): *Strategija razvoja FBiH 2010 – 2020*, Sarajevo, str. 104.

2. Osnovni makroekonomski pokazatelji

Na osnovu podataka Direkcije za ekonomsko planiranje u nastavku slijedi tabelarni prikaz osnovni ekonomskih pokazatelja za period 2016 – 2021. godine.

Tabela 1: Osnovni makroekonomski pokazatelji za period 2016. – 2021. godine³

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nominalni BDP u mil KM	30.862	31.826	33.266	34.909	36.685	38.652
Nominalni rast u %	4,0	3,1	4,5	4,9	5,1	5,4
BDP deflator (prethodna godina = 100)	101,1	100,1	101,3	101,4	101,3	101,7
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	30.531	31.801	32.846	34.435	36.202	37.995
Realni rast u %	2,9	3,0	3,2	3,5	3,7	3,6
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	-1,1	1,3	1,6	1,5	1,6	1,4
Potrošnja u mil KM	30.042	30.832	31.773	32.793	33.764	34.775
Realni rast u %	1,4	1,4	1,8	1,6	1,3	1,4
Vladina potrošnja u mil KM	6.266	6.366	6.494	6.611	6.723	6.831
Realni rast u %	0,1	0,1	0,8	0,3	0,2	0,1
Privatna potrošnja u mil KM	23.776	24.466	25.280	26.182	27.041	27.945
Realni rast u %	1,8	1,7	2,1	1,9	1,6	1,7
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	5.189	5.479	6.077	6.651	7.249	7.904
Realni rast u %	2,5	5,3	10,6	9	8,4	8,5
Vladine investicije u mil KM	697	764	1.031	1.227	1.472	1.752
Realni rast u %	31,3	7,9	33,4	17,2	18,2	17,2
Privatne investicije u mil KM	4.491	4.716	5.046	5.424	5.777	6.152
Realni rast u %	-0,9	4,9	6,9	7,3	6,2	6,3
Uvoz u mil KM	15.636	17.074	18.162	19.224	20.330	21.521
Nominalni rast u %	2,8	9,2	6,4	5,8	5,8	5,9
Realni rast u %	7	4,7	4,8	3,8	3,6	3,7
Izvoz u mil KM	10.588	11.875	13.007	14.061	15.186	16.432
Nominalni rast u %	7,1	12,2	9,5	8,1	8	8,2
Realni rast u %	9,5	9,1	7,3	6	5,8	5
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	14,4	14,9	15,6	16,4	17,4	18,9
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.435	-1.455	-1.468	-1.568	-1.673	-1.670
Rast u %	-8,9	1,4	0,8	6,8	6,7	-0,1
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-4,7	-4,6	-4,4	-4,5	-4,6	-4,3

³ Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), mart 2018. godine

2.1. Osnovni pokazatelji u proteklom periodu za KS

Informacije o privrednim kretanjima u KS preuzeti su sa web stranice Privredne komore KS⁴ koji detaljno razrađuje ostvarene efekte poslovanja privrednih društava u KS u periodu I-XII 2017. godine. U izradi su korišteni podaci zvaničnih izvora⁵, te na osnovu statističkih podataka u periodu I-XII 2017. godine na području KS i FBiH ostvareni su sljedeći rezultati:

2.1.1. Industrija

Fizički obim industrijske proizvodnje u KS u periodu I-XII 2017. godine veći je od obima proizvodnje iz istog perioda 2016. godine za 8,1%, dok je na nivou FBiH zabilježen veći nivo obima industrijske proizvodnje za 3,8%. Posmatrano po područjima, prerađivačka industrija u KS ostvarila je veći nivo proizvodnje za 9,2% u odnosu na period I-XII 2016. godine. Na nivou FBiH prerađivačka industrija bilježi rast obima proizvodnje od 4,6% u odnosu na period I-XII 2016. godine. Od 21 grane prerađivačke industrije u KS, u periodu I-XII 2017. godine, trinaest (13) grana zabilježilo je rast proizvodnje, dok je preostalih osam (8) grana ostvarilo pad proizvodnje. Rast proizvodnje ostvarile su sljedeće grane prerađivačke industrije:

Tabela 2: Rast industrijske proizvodnje⁶

Rast industrijske proizvodnje	Index I-XII 2017 / I-XII 2016
Proizvodnja baznih metala	152,8
Prerada drveta i proizvoda od drveta i pluta osim namještaja; proizvodnja predmeta od slame i pletarskih proizvoda	123,5
Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	120,9
Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	120,4
Proizvodnja pića	118,4
Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	117,0
Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	109,8
Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	106,9
Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	106,4
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	104,3
Proizvodnja namještaja	103,5
Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	102,0
Ostala prerađivačka industrija	101,3

Na drugoj strani, pad proizvodnje zabilježen je kod sljedećih grana prerađivačke industrije:

⁴ http://www.pksa.com.ba/poslovni_ambijent/XII_2017.pdf (Pristupljeno 09.05.2018.)

⁵ Zavoda za informatiku i statistiku KS, Federalnog zavoda za statistiku, Agencije za statistiku BiH, Vanjskotrgovinske Komore BiH, Federalnog Zavoda za zapošljavanje, Službe za zapošljavanje KS, Centralne Banke BiH, FIPA-e, internet baze poslovnih informacija, te podaci sa kojima Privredna komora KS raspolaže i koje je prikupila, u neposrednim kontaktima, od svojih članova.

⁶ Podaci Zavoda za informatiku i statistiku KS

Tabela 3: Pad industrijske proizvodnje⁷

Pad industrijske proizvodnje	Index I-XII 2017/ I-XII 2016
Proizvodnja mašina i uređaja, d.n.	15,0
Popravak i instaliranje mašina i opreme	53,2
Proizvodnja električne opreme	60,4
Proizvodnja duhanskih proizvoda	79,7
Proizvodnja odjeće	82,2
Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	91,0
Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	92,3
Proizvodnja papira i proizvoda od papira	94,2

Sve glavne industrijske grupacije u KS u periodu I-XII 2017. godine, u odnosu na isti period 2016. godine, su zabilježile rast proizvodnje. Tako je rast evidentiran kod kapitalnih proizvoda (14,6%), netrajnih proizvoda za široku potrošnju⁸ (9,9%), energije (4,0%), trajnih proizvoda za široku potrošnju⁹ (3,3%) i kod intermedijarnih proizvoda¹⁰ (1,7%).

2.1.2. Šumarstvo

U periodu januar – decembar 2017. godine u KS proizvedeno je 135 hiljade m³ šumskih sortimenata, što identično u poređenju sa istim periodom 2016. godine. Istovremeno je prodato 135 hiljada m³ šumskih sortimenata, što je, takođe, isto kao i u periodu januar – decembar 2015. godine. Na nivou FBiH proizvedeno je 1.942 hiljada m³ šumskih sortimenata, što je za 6,1% manje u odnosu na I-XII 2016. godine, dok je prodaja iznosila 1.979 hiljada m³, što predstavlja povećanje od 4,4% u odnosu na uporedni period 2016. godine.

2.1.3. Građevinarstvo

Vrijednost izvršenih građevinskih radova (period I-XII 2017.) u FBiH iznosi 856.422.000 KM i u odnosu na uporedni period 2016. godine veći je za 4,4%.

2.1.4. Trgovina

Ukupan promet trgovine na malo (bez PDV-a) u KS za period januar – decembar 2017. godine iznosio je 2,8 milijardi KM, što je za 6,1% više u odnosu na isti period 2016. godine. Na nivou FBiH promet u trgovini na malo (bez PDV-a) u periodu I-XII 2017. godine veći je za 6,4% u odnosu na uporedni period 2016. godine.

⁷ Podaci Zavoda za informatiku i statistiku KS

⁸ Proizvodi koji se odmah konzumiraju i čiji vijek trajanja ne prelazi 3 godine (kozmetika, proizvodi za čišćenje, hrana, odjeća, obuća i sl.)

⁹ Proizvodi čiji je vijek trajanja duži od 3 godine (automobili, kućanski aparati, namještaj, sportska oprema, igračke i sl.)

¹⁰ Proizvodi koji se koriste kao input u proizvodnji drugih dobara/poluproizvodi (šećer, čelik, automobilski motori i sl.)

2.1.5. Turizam i ugostiteljstvo

U periodu I-XII 2017. godine, KS je posjetilo ukupno 482.441 turista, što je za 18,1% više u odnosu na uporedni period 2016. godine. Odnos domaćih/stranih turista je 12%/88%. Broj ostvarenih noćenja u KS u periodu I-XII 2017. godine iznosio je 967.204, što je za 16,9% više u odnosu na isti period 2016. godine. Strani turisti su ostvarili 89% noćenja, a domaći 11%. Na osnovu navedenih podataka vidljivo je da je u protekloj godini ostvaren pozitivan trend dolaska turista i ostvarenih noćenja.

Federaciju BiH, u periodu I-XII 2017. godine, posjetilo je ukupno 948.763 turista i ostvareno je 1.860.346 noćenja. Broj dolazaka u odnosu na uporedni period 2016. godine veći je za 16,8% a broj noćenja veći je za 14,8% u odnosu na isti period. Strani turisti činili su 78% ukupnog broja posjeta i 80% ukupnog broja ostvarenih noćenja. Ako bismo posmatrali učešće KS u ukupnim posjetama u Federaciji BiH mogli bismo reći da se od 948.763 dolazaka 50,8% odnosi na Kanton Sarajevo.

2.1.6. Saobraćaj

U prvoj polovini 2017. godine cestovni prevoz roba je izvršen u iznosu od 15 hiljada tona što je u odnosu na isti period 2016. godine smanjenje za 76,2%. Učešće KS iznosi 0,6% ukupnog cestovnog prometa FBiH. Situacija na nivou Federacije BiH za period I-VI 2017. godine iznosi 2.625 hiljada tona i predstavlja smanjenje za 7,4% u odnosu na isti period 2016. godine.

Gradski-prigradski prevoz putnika u KS u periodu I – VI 2017. godini ostvaren je u iznosu 47.604 hiljada što je smanjenje za 2,3% u odnosu na prvu polovinu 2016. godine. Što se tiče Federacije za prvih šest mjeseci prošle godine ukupno je ostvareno 54.105 hiljada prevoženja putnika što je u odnosu na isti period 2016. godinu smanjenje za 2,9%. Učešće KS u ukupnom gradskom-prigradskom prevozu putnika iznosi čak 88,0%.

2.1.7. Zaposlenost

Ukupan broj zaposlenih lica u KS, prema podacima Službe za zapošljavanje KS, na kraju decembra 2017. godine iznosio je 139.162¹¹. U poređenju sa brojem zaposlenih iz decembra 2016. godine, ukupan broj zaposlenih se smanjio za 1,9%. Na nivou FBiH u decembru 2017. godine, registrovano je ukupno 472.575 zaposlenih ili 2,1% više u odnosu na decembar 2016. godine. Učešće KS u ukupnom broju zaposlenih u Federaciji BiH iznosi 29,4%.

Ukupno je na kraju decembra 2017. godine u privredi bilo zaposleno 54.620 osoba, što je u odnosu na isti mjesec 2016. godine manje za 6.505 zaposlenika. U okviru privrede KS najveći broj zaposlenih registrovan je kod djelatnosti trgovine (29,8%), zatim u prerađivačkoj industriji (20,5%), prijevozu, skladištenju i vezama (17,7%), te u građevinarstvu (10,2%).

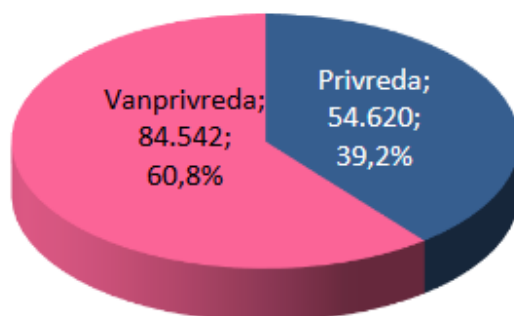
Ukupno je u vanprivredi u 2017. godini bilo zaposleno 84.542 osobe, što je više za 4,72% ili 3.815 zaposlenih više u odnosu na godinu ranije. Od ukupnog broja zaposlenih u KS privreda

---

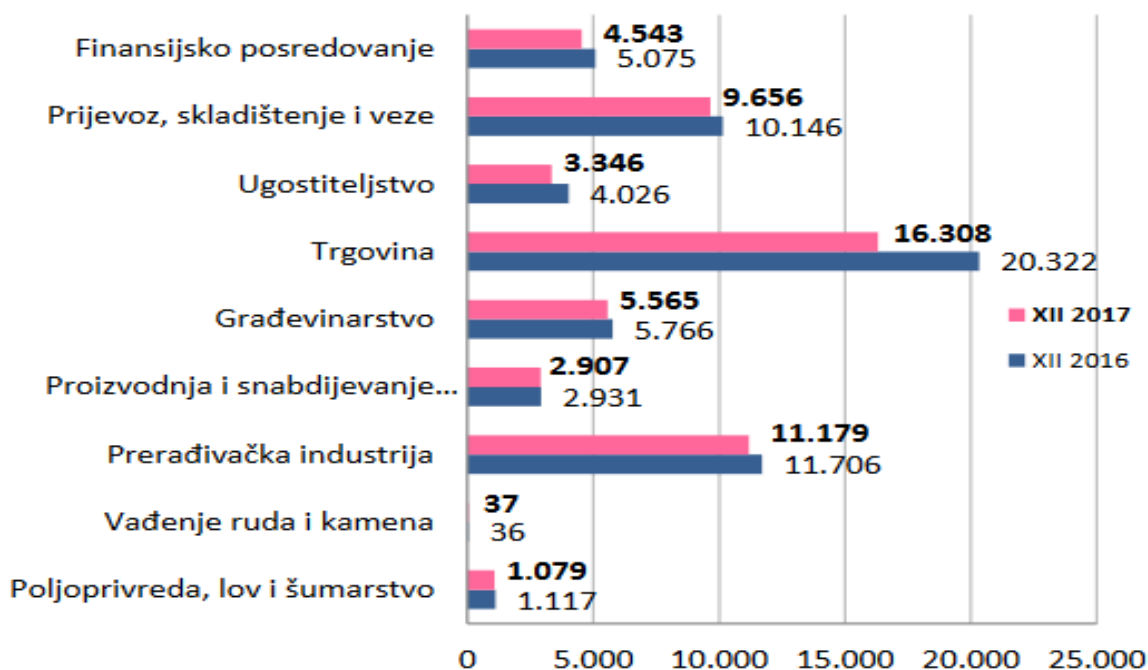
¹¹ Dana 31. januara 2018. godine ukupno je bilo 138.818 zaposlena lica u KS (http://www.pksa.com.ba/poslovni_ambijent/l_2018.pdf) Pristupljeno 09.05.2018. g.

zapošljava 39,2% što predstavlja smanjenje u iznosu od 3,9% u odnosu na isti period prošle godine a vanprivreda 60,8%.

Grafikon 1: Ukupan broj zaposlenih u Kantonu Sarajevo¹² (Decembar 2017. godine)

Grafikon 2: Broj zaposlenih u privrednim djelatnostima¹³ KS (Decembar 2017. godine)

Zabrinjavajuća je činjenica da pada broj zaposlenih u privredi u odnosu na neprivredu, što samo po sebi ukazuje na stanje u kojem se privreda nalazi, a posebno kada je riječ o opterećenosti privrede velikim i neopravdanim brojem zaposlenih u vanprivrednim djelatnostima, što se vidi i iz odnosa zaposlenosti između ove dvije kategorije.

¹² Podaci JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo i Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo

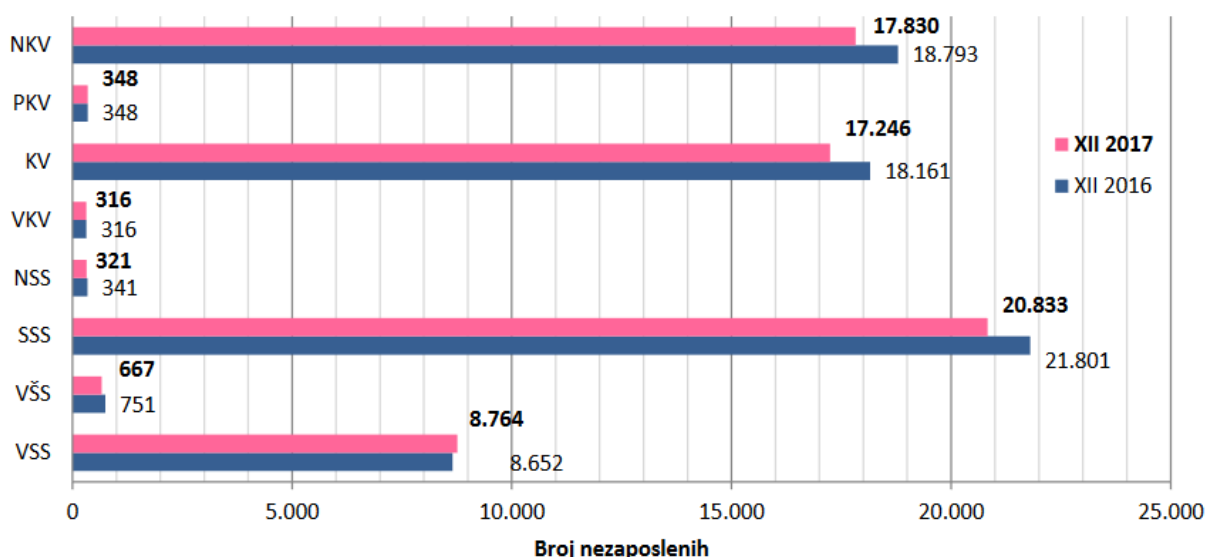
¹³ Podaci JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo i Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo

2.1.8. Nezaposlenost

Ukupan broj nezaposlenih lica u decembru 2017. godine na području KS iznosio je 66.325, što je procetualno za 4,1% ili za 2.838 manje nezaposlenih u odnosu na decembar 2016. godine i predstavlja stopu nezaposlenosti od 32,3%. U FBiH na kraju decembra 2017. godine registrovano je 349.699 nezaposlenih lica ili 6,1% manje u odnosu na isti mjesec godinu ranije, te predstavlja stopu nezaposlenosti od 42,5%. U Kantonu Sarajevo na dan 31.01.2018. godine broj nezaposlenih lica iznosio je 66.444¹⁴.

Najveći broj nezaposlenih lica prema kadrovskoj strukturi zabilježen je kod radnika sa srednjom stručnom spremom (20.833 ili 31,41%), zatim kod nekvalifikovanih radnika (17.830 ili 26,88%), te kod kvalifikovanih radnika (17.246 ili 26,00%). Na navedene tri kadrovske strukture otpada 84,29% ukupne nezaposlenosti u KS. Pad nezaposlenosti u odnosu na decembar 2016. godine zabilježen je kod svih kategorija osim kod visoke stručne spreme (VSS) gdje je došlo do rasta nezaposlenosti za 112 osoba ili procentualno za 0,71%.

Grafikon 3: Kadrovska struktura nezaposlenih osoba u KS¹⁵ (Decembar 2017. godine)

U nastavku slijedi tabela za ukupan broj nezaposlenih po stručnoj spremi u Kantonu Sarajevo.

Tabela 4: Ukupan broj nezaposlenih po stručnoj spremi (Decembar 2017. godine)¹⁶

	Ukupno	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
	66.325	8.764	667	20.833	321	316	17.246	348	17.830
Učešće %	100,0	13,21	1,01	31,41	0,48	0,48	26,00	0,52	26,88

¹⁴ Privredna komora KS (http://www.pksa.com.ba/poslovni_ambijent/I_2018.pdf) Pristupljeno 09.05.2018.g.

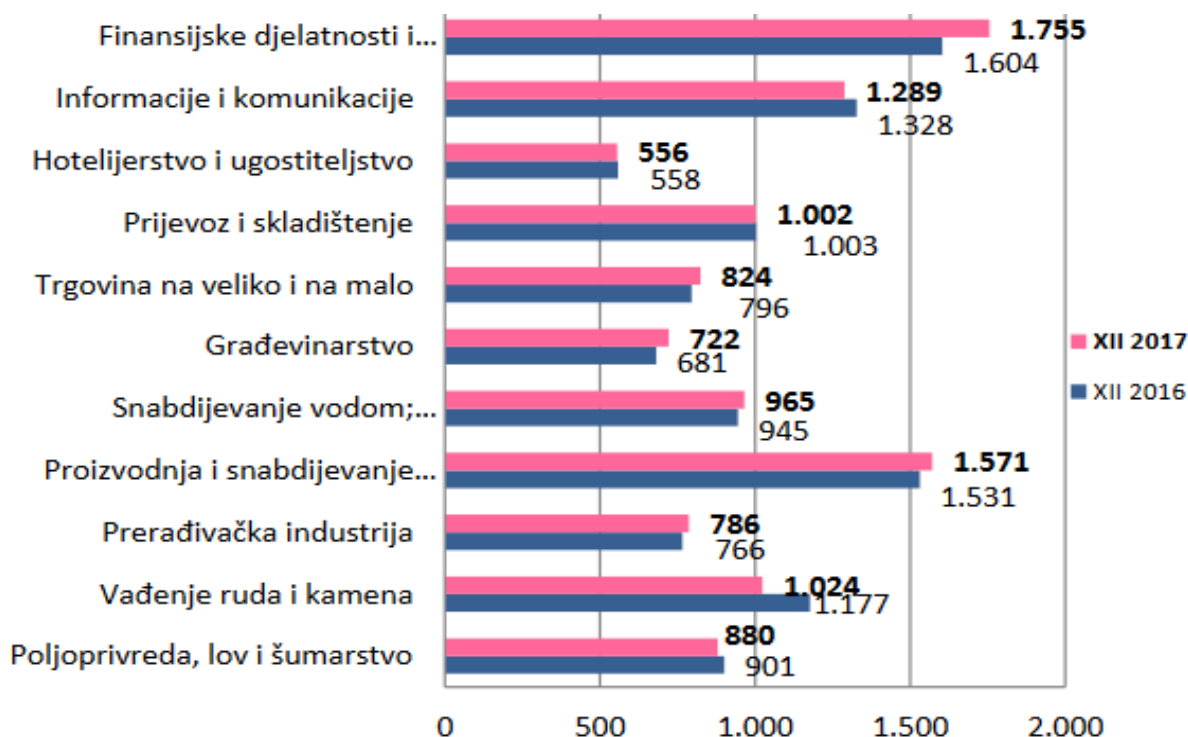
¹⁵ Podaci JU Služba za zapošljavanje KS

¹⁶ Podaci JU Služba za zapošljavanje KS

2.1.9. Plaće

Prosječna neto plaća u KS u decembru 2017. godine iznosila je 1.102 KM, što je za 5,0% više u odnosu na decembar 2016. godine. Prema podacima za januar 2018. godine, prosječna neto plaća iznosi 1.093 KM.¹⁷ Istovremeno, na nivou FBiH, prosječna neto plaća iznosila je 875 KM, što je više u odnosu na decembar 2016. godine za 1,6%. Najveće neto plaće isplaćene su u finansijskim djelatnostima i djelatnostima osiguranja (1.755 KM), proizvodnji i snabdijevanju električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (1.571 KM), kod djelatnosti informacija i komunikacija (1.289 u odnosu na prosječnu neto – plaću isplaćenu u FBiH).

Grafikon 4: Prosječna neto plaća u privrednim djelatnostima KS (Decembar 2017. godine)¹⁸

2.1.10. Cijene

Rast indeksa potrošačkih cijena u BiH nastavljen je u oktobru 2017. godine. U posmatranom mjesecu inflacija u BiH je iznosila 1,4% g/g, dok je prosječna inflacija u periodu I-X 2017. godine iznosila 1,2%. Veći broj odjeljaka CPI indeksa u posmatranom periodu ostvario je rast cijena. Međutim, najveći doprinos inflaciji bio je u odjeljcima prevoza sa povećanjem cijena od 6% g/g, zbog rasta cijena nafte u posmatranom periodu. Pored toga, cijene u odjeljku alkohola i duvana su povećane strana 12/18 a 5% g/g, što je posljedica povećanja cijena duvana i proizvoda od duvana (povećanje akciza u 2017. godini). U najvećem odjeljku CPI indeksa, hrana i bezalkoholna pića, cijene su uvećane za 0,8% g/g. Jedini odjeljci koji su u periodu I-X 2017.

¹⁷ Privredna komora KS (http://www.pksa.com.ba/poslovni_ambijent/I_2018.pdf) Pristupljeno: 09.05.2018.

¹⁸ Podaci Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo i JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo;

godine zabilježili međugodišnje smanjenje cijena su odjeća i obuća, namještaj, kućni aparati i redovno održavanje kuće, te ostala dobra i usluge.

Cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u oktobru 2017. godine nastavila je postepeno rasti i iznosila je 54,9 \$/barelu. U odnosu na prethodni mjesec cijena sirove nafte je veća za 3,7%, a u odnosu na oktobar 2016. godine veća je za 11,4%. Istovremeno, cijena prirodnog gasa (Evropa) uvećana je za 41,7% g/g. Stope rasta pomenutih energenata u posljednje dvije godine predstavljene su na grafikonu ispod. Za razliku od cijena energenata, indeks hrane na svjetskom tržištu smanjen je u poređenju sa oktobrom prethodne godine za 2%.

Tabela 5: Index potrošačkih cijena u BiH – odabrani odjeljci (period I-X 2017. godine)¹⁹

	X 2017. X 2016.	I-X 2017. I-X 2016.
00 Ukupan indeks	101,4	101,2
01 Hrana i bezalkoholna pića	102,0	100,8
02 Alkoholna pića i duvan	106,0	105,0
03 Odjeća i obuća	92,4	91,9
04 Stanovanje, voda, el. energija, plin i dr. energenti	101,2	101,3
05 Namještaj, kućni aparati i redovno održavanje kuće	99,3	98,9
06 Zdravstvo	101,3	100,8
07 Prevoz	103,3	106,0
08 Komunikacije	100,4	100,8
09 Rekreacija i kultura	101,1	101,1
10 Obrazovanje	100,4	100,8
11 Restorani i hoteli	100,3	100,3
12 Ostala dobra i usluge	100,0	99,6

2.1.11. Vanjska trgovina

Prema podacima dobijenim od Vanjskotrgovinske komore BiH, vanjskotrgovinska razmjena privrede KS sa svijetom za period januar – decembar 2017. godine ostvarena je u iznosu od 5.921 miliona KM što je za 25,7 % više nego u 2016. godini i što predstavlja 30,1% vanjskotrgovinske razmjene FBiH. Vodeći partneri u vanjskotrgovinskoj razmjeni KS i dalje su Hrvatska, Njemačka, Slovenija i Srbija.

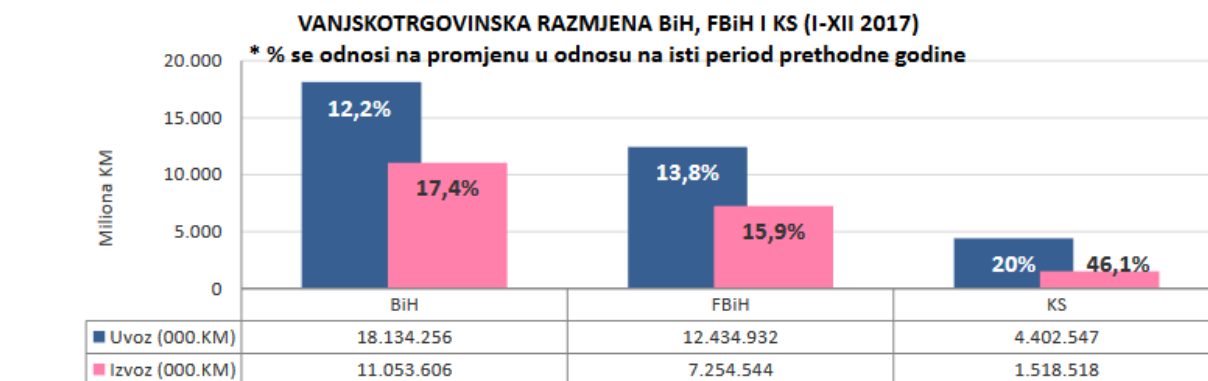
Ukupan izvoz KS u 2017. godini je dostigao vrijednost od 1.518 miliona KM što je za čak 46,1% više u odnosu na 2016. godinu, i predstavlja 20,9% izvoza FBiH. Učešće izvoza KS u izvozu FBiH se povećalo za 4,6 procentnih poena u odnosu na 2016. godinu.

¹⁹ Izvor: Direkcija za evropsko planiranje: *Informacija o kretanju makroekonomskih pokazatelja za januar/siječanj – oktobar/listopad 2017. godine*, Sarajevo, decembar/prosinac 2017. godine, str. 11-13.

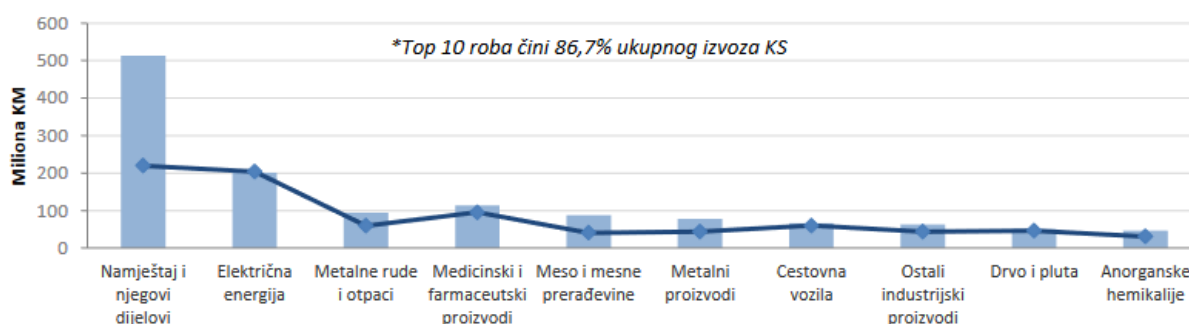
Ukupan uvoz KS u 2017. godini povećan je za 20% u odnosu na 2016. godinu i iznosio je 4.402 miliona KM. U ukupnom uvozu FBiH, KS učestvuje sa više od jednom trećinom (35,4%), što je u odnosu na godinu ranije više za 2,1 procentna poena.

Grafikon 5: Vanjskotrgovinska razmjena BiH, FBiH i KS²⁰ (Decembar 2017. godine)

Povećanje uvoza i izvoza rezultiralo je rastom deficita u KS za 9,6% u odnosu na 2016. godinu. Deficit u iznosu od 2.884 miliona KM čini 55,7% ukupnog deficita FBiH. Stopa pokrivenosti uvoza izvozom u KS u 2017. godini iznosi 34,5%, te je i dalje niska u odnosu na FBiH 58,3%.

Grafikon 6: Izvoz top 10 roba za KS²¹ (Decembar 2017. godine)

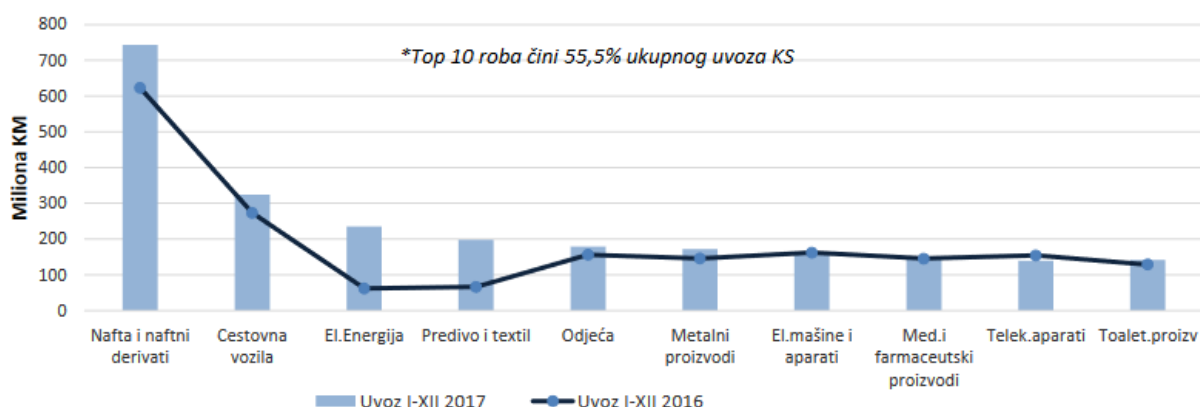

Izvoz top 10 roba za KS čini 86,7% od ukupnog izvoza KS. Najviše se izvoze sljedeće: namještaj i njegovi dijelovi (nešto preko 500 miliona KM u 2017. godini dok je u 2016. godini iznosio preko 200 miliona KM), električna energija (tačno 200 miliona KM u decembru 2017. godine u odnosu na skoro isti iznos u istom mjesecu 2016. godine), medicinski i farmaceutski proizvodi u iznosu od preko 100 miliona KM u periodu januar – decembar 2017. godine, dok je u istom periodu 2016. godine bio na skoro istom iznosu.

²⁰ Izvor: Vanjskotrgovinska komora

²¹ Izvor: Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo

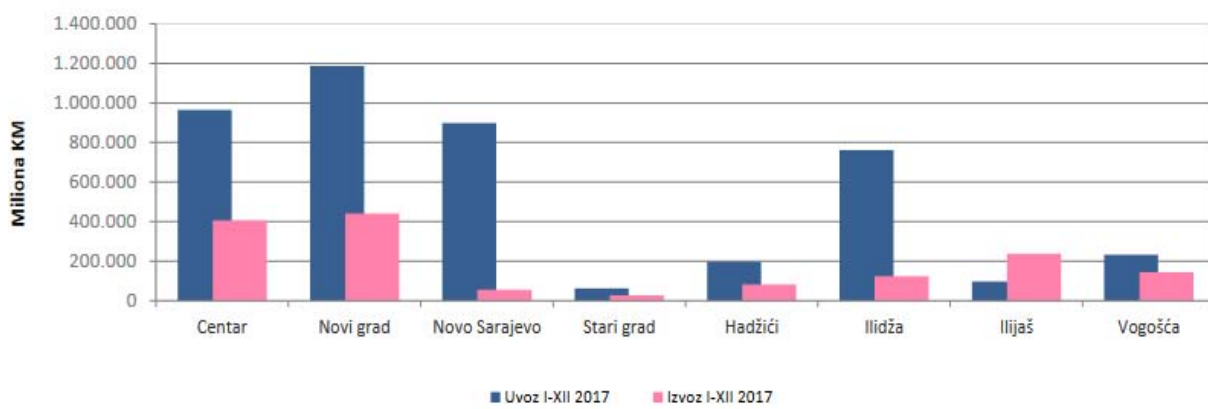
Grafikon 7: Uvoz top 10 roba za KS²² (Decembar 2017. godine)

Kao što vidimo na grafiku iznad uvoz top 10 roba za KS čini 55,5% od ukupnog uvoza KS. Najviše se uvozi: nafta i naftni derivati (preko 700 miliona KM u decembru 2017. godine, dok je godinu dana ranije bio malo iznad 600 miliona KM), cestovna vozila (više od 300 miliona KM u 2017. u odnosu na ispod 300 miliona KM u 2016. godini), te električne mašine, aparati i uređaji (preko 200 miliona KM u 2017. dok je u 2016. godini iznosio preko 150 miliona KM).

Na sljedećem grafikonu je prikazana vanjskotrgovinska razmjena po općinama u Kantonu Sarajevo za period januar – decembar 2017. godine.

Grafikon 8: Vanjskotrgovinska razmjena KS po općinama²³ (Decembar 2017. godine)

Analizirajući po općinama u 2017. godini, vidljivo je iz grafikona iznad, da najviše izvoze gradska općina Novi grad, dok dalje slijede Centar, Ilijaš i Vogošća. U periodu januar – decembar 2017. godine prednjače po uvozu Novi Grad, Centar i Novo Sarajevo.

²² Izvor: Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo

²³ Izvor: Vanjskotrgovinska komora

Iz prezentiranih podataka o privrednim kretanjima u KS za period januar – decembar 2017. godine vidimo da je u industrijskoj proizvodnji još uvijek prisutan pad proizvodnje, koji je najvećim dijelom uvjetovan trendovima u prerađivačkoj industriji koja je najveća sastavnica ukupne industrijske proizvodnje.

Podaci na nivou KS uveliko pokazuju prisutnost tendencije smanjenja nezaposlenosti, što ukazuje na prepoznavanje fokusiranja vlasti na značajnije stimulisanje razvoja realnog sektora sa akcentom na razvoj industrijske proizvodnje, koja ima potencijal zapošljavanja najvećeg broja radnika. Evidentno je da je u Kantonu Sarajevo u 2017. godini došlo do određenog napretka, kao i poboljšanja poslovnog ambijenta čemu svjedoče rast zaposlenosti, prometa u trgovini, povećanje obima usluga ali i posebno pozitivni trendovi u turizmu, kao i građevinarstvu i finansijskom sektoru u FBiH. Značajno pozitivna kretanja zabilježena su u turizmu gdje broj posjeta stranih i domaćih turista konstantno raste, što direktno vodi ka rastu prometa u trgovini i ugostiteljstvu, ali i u saobraćaju. Također, ohrabruju saznanja da je, došlo do pozitivnih pomaka u vanjskotrgovinskoj razmjeni KS sa svijetom, kao što je bio slučaj i 2016. kao i 2015. godine.

Iako se zaposlenost u prošloj godini povećala, potrošnja je vrlo snažna, proizvodnja je još uvijek nedovoljna, javni sektor naglašen, a privatni sektor nedovoljno razvijen što rezultira izraženom vanjskom neravnotežom ekonomije KS i još uvijek visokom nezaposlenošću. Potencijal za ekonomski rast postoji u jačanju proizvodnje, naročito u privatnom sektoru, te daljoj integraciji u domaća, regionalna i svjetska tržišta, poboljšanju poslovnog okruženja i poticanju investicija u sektorima.

Na osnovu ove sveobuhvatne analize kao i ukupnog društveno-ekonomskog stanja države, te potrebe za pružanjem podrške kompanijama u procesu stabilizacije i pridruživanja Evropskoj uniji, prijedlozi Privredne Komore KS²⁴ za **poboljšanje i povećanje poslovnih aktivnosti** a time i poslovnog ambijenta u Kantonu Sarajevo, između ostalog su:

- potrebno je ubrzati proces donošenja sektorskih strategija,
- izvršiti izmjene i dopune zakona iz nadležnosti svih nivoa vlasti u smislu njihovog prilagođavanja potrebama i interesima domaće privrede,
- nastaviti proces pojednostavljenja procedure registracije privrednih društava i dobijanja raznih dozvola,
- poduzimati mjere u borbi protiv rasta nelikvidnosti privrednih subjekata i konkretnim podsticajnim mjerama osigurati realizaciju investicionog ciklusa.

---

²⁴ Privredna komora KS: "Stanje privrede u Kantonu Sarajevo u 2016. godini i na početku 2017. godine", pristupljeno: 10.05.2018. godine

3. Osnovni pokazatelji ekonomske i fiskalne politike

3.1. Realni sektor²⁵

3.1.1. Industrijska proizvodnja

Evidentan trend rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini od početka godine nastavljen je i tokom oktobra 2017. godine, pri čemu su registrirane stope rasta iznosile 1,4% u odnosu prethodni mjesec tekuće i 3,3% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Tako je rast fizičkog obima industrijske proizvodnje na nivou perioda januar-oktobar 2017. godine u odnosu na isti period prethodne godine iznosio 3,4%²⁶. Ako se detaljnije posmatra struktura ostvarenog rasta vidljivo je da je ključni nosilac ostvarenog rasta bila bh. prerađivačka industrija u okviru koje je registrirano desetomjesčno povećanje proizvodnje 5,4%.

Posmatrano po granama, najviše stope rasta a samim tim i najznačajniji doprinos ukupnom povećanju industrijske proizvodnje u registriran je u okviru grana koje imaju visok stepen izvozne orijentacije kao što su: proizvodnja metalnih proizvoda 11,6% i baznih metala 4,3%, hemijskih proizvoda 14,5%, mašina i aparata 14%, te tekstila i kože od 18,5% odnosno 5,2% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, iako su u okviru većine industrijskih grana prema podacima BHAS poslovni rezultati bili bolji u odnosu na prošlogodišnje, smanjenja proizvodnje su registrirana u okviru proizvodnje namještaja od 17,2% i građevinskog materijala od 14,7%, dok je proizvodnja u okviru prehrambene industrije koja čini oko 10% ukupne industrijske proizvodnje u BiH stagnirala. Pored prerađivačke industrije, pozitivan doprinos povećanju industrijske proizvodnje registriran je i u okviru sektora rudarstvo gdje je zahvaljujući povećanju proizvodnje uglja ostvaren rast od oko 5%.

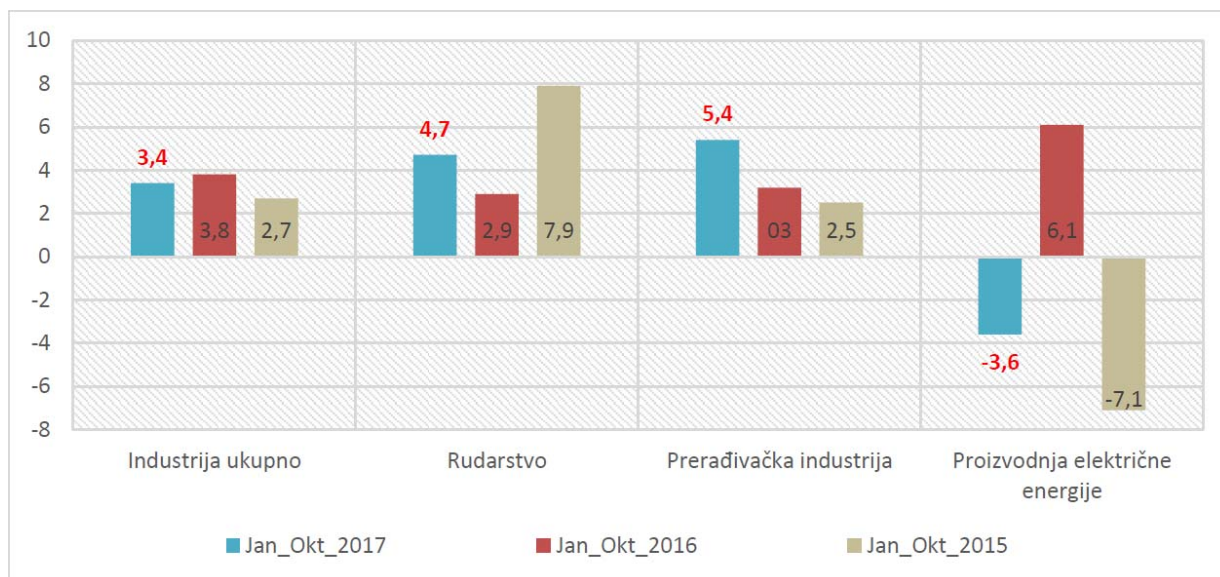
S druge strane, nepovoljna hidrološka situacija i pad proizvodnje električne energije u hidroelektana od početka godine negativno su se odrazili na doprinos energetskog sektora u okviru bh. industrije. Tako je prema podacima BHAS-a za period januar – oktobar 2017. godine u Bosni i Hercegovini registriran pad u proizvodnji električne energije od 3,6% u odnosu na isti period prethodne godine.

---

²⁵ Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP): *Informacija o kretanju makroekonomskih pokazatelja za januar/siječanj – oktobar/listopad 2017. godine*, Sarajevo, decembar 2017. godine, str. 4-9

²⁶ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za oktobar 2017. godine", 27.11.2017

Grafikon 9: Pregled kretanja industrijske proizvodnje u BiH po sektorima za period januar-oktobar 2017. godine²⁷

3.1.2. Vanjskotrgovinska robna razmjena

Povoljno eksterno okruženje u glavnim trgovinskim partnerima, povećanje svjetskih cijena glavnih izvoznih proizvoda i povećanje proizvodnje u okviru bh. prerađivačke industrije rezultirali su osjetnijim intenziviranjem vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini tokom ove godine. Tako je BiH u periodu januar - oktobar 2017. godine zabilježila dvocifren rast ukupnog obima vanjskotrgovinske robne razmjene, robnog izvoza i uvoza, te blago povećanje robnog deficita u nominalnom smislu, dok je pokrivenost uvoza izvozom poboljšana. Međutim, imajući u vidu povećanja izvoznih i uvoznih cijena može se zaključiti da su realna povećanja izvoza i uvoza bila nešto niža u odnosu na nominalna, dok je robni deficit u realnom smislu blago smanjen.

Grafikon 10: Pregled kretanja bh. vanjskotrgovinske robne za period januar-oktobar 2017. god (stope rasta g/g i nominalni iznosi)²⁸

²⁷ Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

²⁸ Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

U oktobru 2017. godine u Bosni i Hercegovini je nastavljen trend rasta robnog izvoza po dvocifrenim stopama rasta. Tako je prema podacima BHAS-a registrirani rast robnog izvoza u Bosni i Hercegovini u odnosu na isti mjesec prethodne godine je iznosio 20,5%. Iako se radi o nominalnim stopama rasta vrijedi istaći da bh. robni izvoz već četvrti mjesec zaredom bilježi rast od preko 20%. Posmatrano na nivou ukupnog perioda januar-oktobar 2017. godine nominalna vrijednost ukupnog robnog izvoza iz BiH iznosila je 9,096 milijardi KM što predstavlja povećanje od 18,2%²⁹.

Pored povećanja izvoza roba u oktobru 2017. godine u Bosni i Hercegovini je nastavljen i trend rasta robnog uvoza sa registriranom stopom od 15% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Tako je posmatrano na nivou perioda januar-oktobar 2017. godine u Bosni i Hercegovini ostvaren uvoz roba od 14,969 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 13% u odnosu na isti period prethodne godine. Ključne determinante ovog povećanja robnog uvoza u BiH bile su općenito viši nivo ekonomski aktivnosti odnosno viši apsorpcijski kapacitet svih sektora u zemlji, kao i povećanje cijena glavnih uvoznih proizvoda kao što su nafta, naftni derivati i gas.

Intenziviranje vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom koje je potvrđeno visokim stopama rasta kako izvoza tako i uvoza roba, rezultiralo je vanjskotrgovinskim robnim deficitom od 5,873 milijardi KM što je više oko 320 miliona KM odnosno 5,8% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po proizvodima najznačajnija povećanja a samim tim i doprinosi povećanju robnog deficita su registrirana su u okviru kategorija kameni uglj, nafta i naftni derivati, te motornih vozila.

Posmatrano po zemljama, vrijedi istaći da su najznačajnija povećanja vanjskotrgovinskog robnog deficita registrirana prilikom robne razmjene sa SAD, Danskom, Rusijom i Italijom i Kinom. S druge strane, tokom posmatranog perioda značajnija smanjenja robnog deficita registrirana su u okviru razmjene sa Hrvatskom i Srbijom, a robni suficit sa Austrijom i Crnom Gorom je dodatno povećan.

3.1.3. Tržište rada

Ukupna radna snaga u BiH u septembru 2017. godine smanjena je za 1,4% u odnosu na isti mjesec 2016. godine, što je rezultat intenzivnijeg smanjenja broja nezaposlenih lica u odnosu na povećanje broja zaposlenih lica³⁰. Administrativna stopa nezaposlenosti u BiH u septembru 2017. godine je smanjena i iznosi 38,9%³¹. Broj registrovanih nezaposlenih lica nastavio se smanjivati u oktobru (-6,7% g/g) i iznosi 478,2 hiljada.

Broj zaposlenih lica u BiH u septembru 2017. godine uvećan je za 2,4% u odnosu na septembar 2016. godine i iznosi 753,4 hiljada³². Iako su najveće stope rasta broja zaposlenih lica bile u

---

²⁹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Statistika robne razmjene sa inostranstvom za oktobar 2017. godine", 20.11.2017. godine

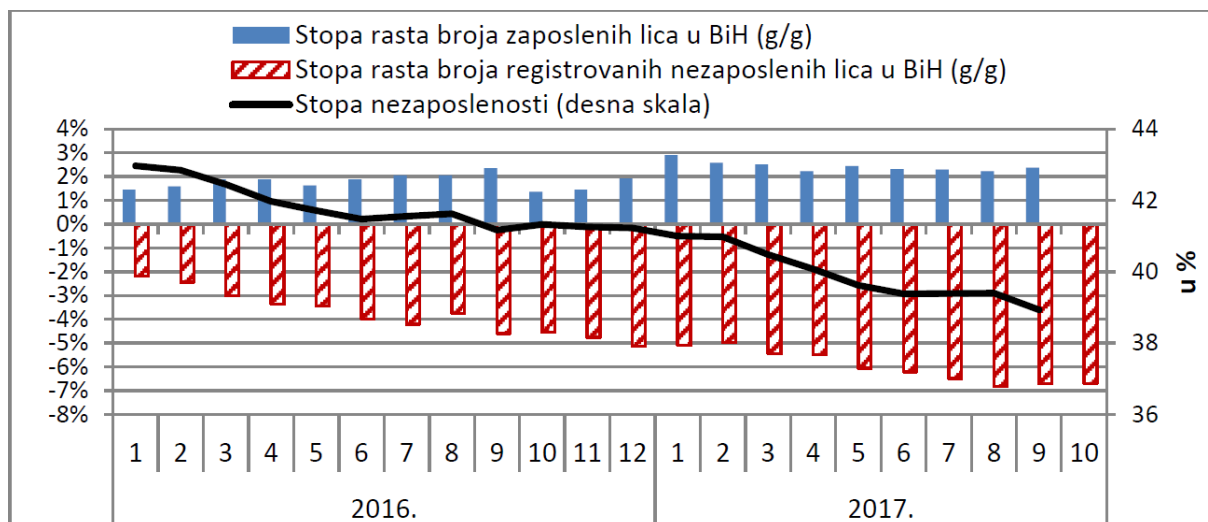
³⁰ Podatak se odnosi na septembar jer Agencija za statistiku BiH nije objavila podatke o broju zaposlenih lica za oktobar u periodu izrade Informacije.

³¹ Stopa nezaposlenosti se odnosi na septembar jer podaci o broju zaposlenih za oktobar nisu bili na raspolaganju u periodu izrade Informacije.

³² Privremeni podatak. Izvor: BHAS. Podatak za decembar 2017. godine nije objavljen u periodu pripreme Informacije.

područjima djelatnosti umjetnosti, zabave i rekreacije i ostalih uslužnih djelatnosti (g/g), najznačajniji doprinos rastu broja zaposlenih lica bio je u djelatnosti prerađivačke industrije sa stopom rasta od 5,9% g/g, djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (5,9% g/g) i djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravke motornih vozila i motocikala (1,3% g/g).

Grafikon 11: Stope rasta broja zaposlenih i registrovanih nezaposlenih lica u BiH³³

Prosječna neto plata u septembru 2017. godine iznosila je 844 KM i veća je za 0,7% u odnosu na isti mjesec prethodne godine (nominalni rast)³⁴. Međutim, prosječna neto plata u periodu I - IX 2017. godine uvećana za 1,6% (g/g) i znosi 849 KM, uz sporiji realni rast od 0,5% zbog inflacije. U posmatranom periodu prosječna neto plata u gotovo svim područjima djelatnosti je uvećana, a najveća stopa rasta bila je u područjima stručnih, naučnih i tehničkih djelatnosti (13,3% g/g), administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti (6,8% g/g).

Broj penzionera u BiH u oktobru 2017. godine iznosio je 669,1 hiljada i veći je za 1% u odnosu na isti mjesec 2016. godine. Prosječna penzija u BiH iznosila je 364 KM i veća je za 1,5% u odnosu na oktobar prethodne godine³⁵.

3.2. Javne finansije³⁶

U prvih deset mjeseci, u BiH je ukupno prikupljeno oko 11,8 milijardi KM prihoda od indirektnih i direktnih poreza, što je za 8,3% više nego u istom periodu prethodne godine. U strukturi ukupnih javnih prihoda 50,3% se odnosi na prihode prikupljene kod entitetskih poreskih uprava, a ostatak su prihodi od indirektnih poreza.

³³ Izvor: BHAS, entitetski zavodi za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje BD, DEP kalkulacije

³⁴ Podaci o prosječnoj neto plati za oktobar 2017. godine nisu bili dostupni u periodu izrade Informacije.

³⁵ Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog broja penzionera u svakom od bh. entiteta u ukupnom broju penzionera. Broj penzionera u BiH predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije iz Zavoda za MIO/PIO FBiH i Fonda za PIO RS bez obzira na mjesto prebivališta.

³⁶ Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP): *Informacija o kretanju makroekonomskih pokazatelja za januar/siječanj – oktobar/listopad 2017. godine*, Sarajevo, decembar 2017. godine, str. 9-11

3.2.1. Indirektni porezi

Naplaćeni prihodi. Tokom oktobra mjeseca ponovo se desilo značajno povećanje povrata sa JR UIO (38,4%), što je uz nisku stopu rasta ukupno prikupljenih bruto prihoda od indirektnih poreza (svega 4,2%) uticalo na smanjenje neto prihoda od indirektnih poreza (1,9%). Međutim, ovakvo kretanje bruto i neto prihoda, kao i povrata nije se značajnije odrazilo na kumulativ posmatranog perioda. Tako su stope rasta za period januar - oktobar 2017. godine ostale na nivoima iz prethodnih izvještajnih perioda (bruto prihodi 7,1%, povrati 18,3%, neto prihodi 4,9%). U posmatranom periodu ukupno je prikupljeno oko 5,8 milijardi KM bruto prihoda.

Tabela 6: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % osim ako nije drugačije naznačeno)³⁷

	struktura 2017	jan-okt 2016	jan-okt 2017	avg 2017	sep 2017	okt 2017
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	3,4	7,1	10,7	6,8	4,2
Povrati	17,8	-0,3	18,3	19,0	-8,5	38,4
Neto prihodi - prikupljeno	82,2	4,2	4,9	9,1	9,5	-1,9
<i>PDV</i>	51,0	4,4	5,8	6,6	16,2	3,2
<i>Carine</i>	3,8	1,9	8,9	14,2	3,6	2,2
<i>Akcize</i>	21,6	2,5	2,5	11,3	-1,5	-12,1
<i>Putarine</i>	5,4	11,7	7,8	10,0	-1,5	6,0
<i>Ostali prihodi</i>	0,3	-1,3	1,5	6,4	0,1	3,8
<i>Neusklađeni prihodi</i>	0,2	-0,9	-53,6	...	...	...
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	3,0	7,6	24,7	6,6	8,4
Minimalne rezerve	18,1	0,2	18,0	30,7	-4,7	30,2
Budžeti	81,9	3,6	5,6	23,5	8,6	4,1
Servisiranje vanjskog duga	12,8	20,1	42,1	3,8	62,0	80,5
<i>FBiH</i>	8,2	20,3	42,5	1,6	55,4	94,8
<i>RS</i>	4,6	20,3	40,9	8,0	71,2	54,8
<i>BD</i>	0,1	-13,9	82,3	13,1	211,0	63,6
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	69,1	1,7	0,8	24,9	-2,6	-2,5
<i>Institucije BiH</i>	10,7	-0,3	0,3	0,8	-3,8	5,6
<i>FBiH</i>	37,4	1,1	1,7	28,4	0,1	-4,6
<i>RS</i>	18,5	3,8	-1,1	30,5	-8,0	-3,2
<i>BD</i>	2,4	4,4	5,4	19,7	2,9	3,9

Porez na dodatu vrijednost. Uprkos značajnom rastu uvoza tokom oktobra mjeseca, neto prihodi od PDV-a, su rasli veoma skromno, svega 3,2% (m/m). Međutim, ovako niska stopa rasta nije se odrazila na stopu rasta prihoda od PDV-a za period januar - oktobar 2017. godine, koja je iznosila 5,8%. Po osnovu PDV-a, za prvih deset mjeseci je ukupno prikupljeno oko 3 milijarde KM neto prihoda. Prema poreskim prijavama, prihodi od PDV-a veći su za 4,0% g/g od čega su naplaćeni prihodi od PDV-a iz prometa domaćih roba i usluga manji za oko 27% g/g, dok su naplaćeni prihodi od PDV-a pri uvozu roba i usluga viši su za oko 12 % g/g.³⁸

³⁷ Izvor: UIO BiH

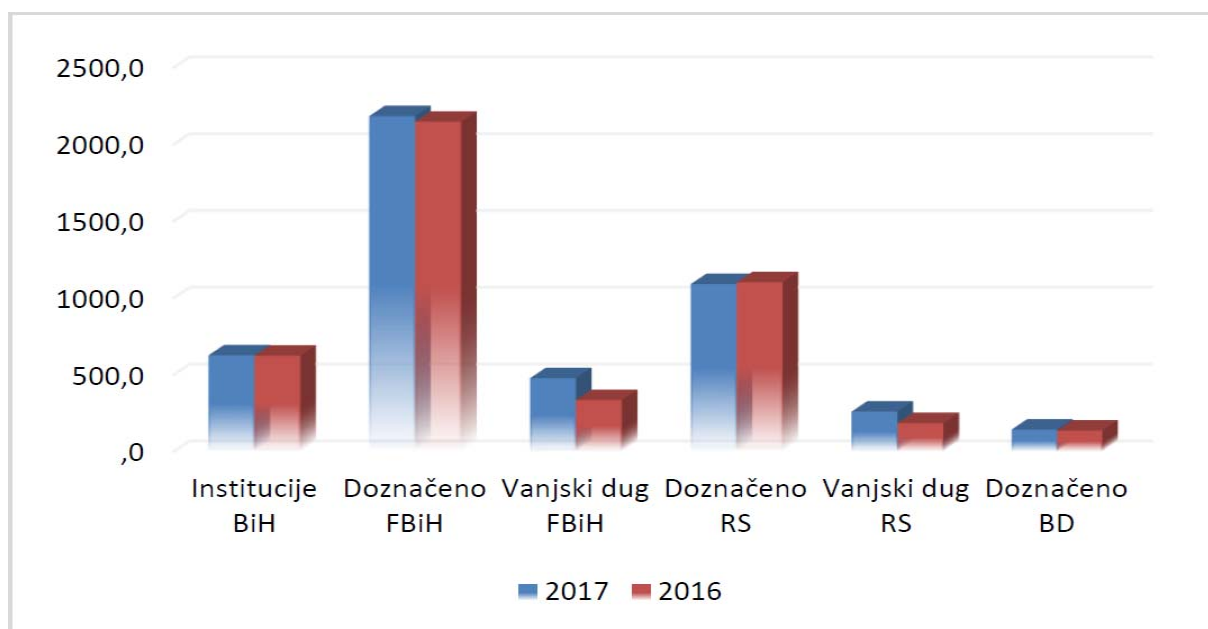
³⁸ Podaci o naplaćenim PDV prihodima u domaćem prometu roba i usluga i pri uvozu roba su preuzeti iz PDV nacionalne prijave.

Akcize. I tokom oktobra mjeseca posmatrane godine, neto prihodi od akciza, nastavljaju da se smanjuju. Njihovo smanjenje je čak zabilježilo dvocifrenu sopu, što se svakako odrazilo i na nisku stopu rasta za period januar - oktobar 2017. godine. Tokom deset mjeseci, po osnovu akciza ukupno je prikupljeno oko 1,2 milijarde KM neto prihoda, što je za skromnih 2,5% više nego u istom periodu prethodne godine. Pozitivan doprinos rastu prihoda od akciza dale su akcize po osnovu uvoza (3,6 p.p.), dok su negativan doprinos dale akcize iz domaćeg prometa roba (1,1 p.p.). Prihodi od akciza na uvoznu naftu i naftne derivate su rasli stopom od 4,7% g/g, dok su prihodi od akciza na uvozni duvan i duvanske prerađevine rasli stopom od 6,0% g/g.

Carine. Po osnovu carina u posmatranom periodu je prikupljeno oko 221 milion KM neto prihoda, odnosno oko 8,9% g/g.

Grafikon 12: Raspodjela prihoda od indirektnih poreza za period januar – oktobar 2017. god.³⁹

Putarine. Prihodi od putarina u posmatranom periodu bilježe povećanje od 7,8% g/g čime su prihodi prikupljeni po ovom osnovu dostigli iznos od 317 miliona KM.

Raspoređeni prihodi. Nakon izdvojenih 18,3% (g/g) više sredstava za isplatu povrata sa JR UIO (minimalne rezerve), za raspodjelu krajnjim korisnicima ostalo je neto prihoda u iznosu od oko 4,8 milijardi KM (5,6% g/g više). Kod svih nivoa vlasti, tokom posmatranog perioda, bilježi se povećanje ukupno doznačenih sredstava (Institucije BiH 0,3%, FBiH 7,2%, RS 4,9% i BD 5,8%). Zbog povećanja otplate duga posljednjih mjeseci, za deset mjeseci posmatrane godine izdvojena sredstva za otplatu duga su veća za 42,1%. Ovo je dovelo do skromnog rasta izdvajanja sredstava za finansiranje budžetskih izdataka krajnjih korisnika sa JR od svega 0,8%. Stope rasta po korisnicima se mogu vidjeti iz table iznad.

³⁹ Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje

3.2.2. Direktni porezi, doprinosi i neporeski prihodi u BiH

U periodu januar - oktobar 2017. godine, entitetske poreske uprave su ukupno prikupile oko 5,9 milijardi KM prihoda. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, ovi prihodi su ostavili povećanje za oko 9,5% ili 515 miliona KM. U obje poreske uprave sve vrste prihoda bilježe pozitivne stope rasta (što se može vidjeti iz tabele ispod).

Tabela 7: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.⁴⁰

Naziv prihoda	FBiH jan-okt 2017			RS jan-okt 2017			BiH jan-okt 2017		
	miliona KM		rast	miliona KM		rast	miliona KM		rast
	2016	2017	u %	2016	2017	u %	2016	2017	u %
Direktni porezi	635,9	777,7	22,3	364,7	393,1	7,8	1.000,7	1.170,8	17,0
<i>Porez na dohodak</i>	300,5	331,4	10,3	177,7	193,6	8,9	478,2	524,9	9,8
<i>Porez na dobit</i>	197,0	305,1	54,8	158,9	166,2	4,9	355,9	471,3	32,4
<i>Porezi građana</i>	137,1	140,0	2,1	28,2	23,3	18,4	165,3	173,3	4,9
<i>Ostali porezi</i>	1,3	1,3	4,7	0,0	0,0	0,0	1,3	1,3	4,7
Takse, kazne i naknade	536,1	576,1	7,5	294,6	325,6	10,5	830,7	901,7	8,5
Doprinosi	2.430,5	2.619,7	7,8	1.136,6	1.220,9	7,4	3.567,0	3.840,6	7,7
<i>PIO</i>	1.339,6	1.449,5	8,2	622,4	658,7	5,8	1.962,0	2.108,3	7,5
<i>Zdravstvo</i>	979,4	1.050,3	7,2	432,0	474,8	9,9	1.411,5	1.525,1	8,0
<i>Nezaposleni</i>	111,4	119,9	7,5	31,6	33,6	6,2	143,1	153,5	7,3
<i>Dječija zaštita</i>	0,0	0,0	-	47,0	49,8	6,0	47,0	49,8	6,0
<i>Zapošljavanje invalida</i>	0,0	0,0	-	3,5	4,0	14,2	3,5	4,0	14,9
UKUPNO	3.602,5	3.973,5	10,3	1.795,9	1.939,6	8,0	5.398,4	5.913,1	9,5

Direktni porezi. Po osnovu direktnih poreza, ukupno je prikupljeno oko 1,2 milijarde KM prihoda (17,0% g/g više). Kao i u ranijim periodima, glavne kategorije direktnih poreza su porez na dohodak i porez na dobit. Kod poreza na dohodak najznačajniji su porez na dohodak fizičkih lica od samostalne i porez na dohodak od nesamostalne djelatnosti. Po ovom osnovu prikupljeno je oko 525 miliona KM (9,8% više). Po osnovu poreza na dobit je prikupljeno oko 471 milion KM (više za 32%). Najznačajni rast u kategoriji poreza na dobit ostvaren je zahvaljujući porezu na dobit preduzeća, porezu na dobit pravnih lica iz oblasti igara na sreću, porezu na dobit banaka i mikrokreditnih organizacija. Kod poreza na dohodak najznačajniji su porez na dohodak fizičkih lica od samostalne i nesamostalne djelatnosti.

Prihodi od doprinosa. U periodu januar - oktobar, po osnovu doprinosa, ukupno je prikupljeno preko 3,8 milijardi KM. U poređenju sa prethodnom godinom, prihodi od doprinosa su viši za oko 8,4%. Najznačajnija kategorija doprinosa, i dalje su doprinosi za penziono osiguranje, čiji prihodi su rasli stopom od 7,5% g/g. Pojedinačne kategorije prihoda od doprinosa, kao i stope njihovog rasta, mogu se vidjeti iz tabele iznad.

Ostali prihodi. Po osnovu taksi, kazni i naknada u posmatranom periodu prikupljeno je oko 902 miliona KM (8,5% g/g). Kod ove grupe prihoda najveći rast je ostvaren kod naknada i taksi (naknada za korištenje šuma, naknada za korišćenje mineralnih voda, priređivanje igara na sreću,

⁴⁰ Izvor: Poreska uprava RS i Poreska uprava FBiH

različite administrativne takse). Rast prihoda iz nadležnosti poreskih uprava je jednim dijelom rezultat stalno prisutnih inspekcijskih nadzora, a u svrhu borbe protiv rada na crno.

4. Pretpostavke društvenog i privrednog razvoja za budžetsku i sljedeće dvije godine

Naprijed navedeni makroekonomski pokazatelji, te informacija o poslovanju privrede u KS koji su predstavljani u ovim Smjernicama potvrđuju da je privredni razvoj KS pod utjecajem brojnih faktora. Početkom 2016. godine Skupština KS je donijela Strategiju razvoja Kantona Sarajevo do 2020. godine koja je bila temelj za početak mnogih koje je Vlada KS već realizovala i planirala implementirati u godinama koje slijede.

Naime, "Strategija razvoja Kantona Sarajevo do 2020. godine je strateški dokument koji usmjerava razvoj, utvrđuje prioritete u razvoju i predstavlja putokaz za sveukupan razvoj KS uzimajući u obzir sve njegove dimenzije: ekonomsku, društvenu, okolinsku i prostornu."⁴¹ U ovom strateškom dokumentu definisana je **vizija** KS koja glasi „Kanton Sarajevo je evropska dinamična, kreativna i kulturno raznolika regija ugodnog življenja i unosnog poslovanja“, kao i **strateški ciljevi** za ostvarenje vizije i to:

1. Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga,
2. Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta,
3. Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa,
4. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima,
5. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo.

Kada je riječ o društvenom i privrednom razvoju, uzimajući u obzir istaknute segmente mogućeg djelovanja, Vlada KS je u svim oblastima⁴² pokrenula aktivnosti u cilju postizanja napretka.

4.1. Oblast pravde i uprave

Aktivnosti Vlade Kantona Sarajevo u oblasti pravde i uprave bile su usmjerene, prije svega, na ostvarivanje programskih zadataka u ovoj oblasti, a prioritetno na dalju izgradnju i doradu pravnog sistema u Kantonu Sarajevo, sa osnovnim ciljem oblikovanja pravnog sistema u Kantonu i njegovog uvezivanja u pravni sistem Federacije i Države BiH.

Programirani realizovani zadaci su:

---

⁴¹ Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo: Strategija razvoja Kantona Sarajevo 2020. godine, Sarajevo, avgust 2016., str. 9.

⁴² http://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/izvjestaj_o_radu_vlada_2017.pdf (Pristupljeno 11.05.2018.)

- Amandmani na Ustav Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 31/17);
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o organizaciji i djelokrugu organa uprave i upravnih organizacija Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj:13/17);
- Zakon o dopuni Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina u Kantonu Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 40/17);
- Zakon o izmjenama Zakona o proglašavanju žalosti u Kantonu Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj:40/17);
- Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o pružanju besplatne pravne pomoći ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 40/17);
- Odluka o dopuni Odluke o imenovanju članova Vijeća nacionalnih manjina Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 07/17 i 1/18).

Vlada Kantona Sarajevo u ovoj oblasti provodi aktivnosti koje se odnose na sistem pravosuđa kao i stanja u pravosuđu, obezbjeđenje sredstava za finansiranje rada sistema pravosuđa, funkcionisanja notarijata na području Kantona Sarajevo, normativne regulative i dalju racionalizaciju kantonalne uprave kroz provođenje njene reforme. Vlada Kantona Sarajevo će u narednom periodu kao nastavak aktivnosti, podržati korake ka konsolidaciji pravosudnog sistema nakon provedene reforme pravosudnog sistema.

4.2. Oblast prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša

U oblasti prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša na području Kantona Sarajevo u prošloj godini, aktuelne su bile aktivnosti utvrđene federalnim okolinskim propisima, primjena i priprema kantonalnih propisa vezanih za pojedine sastavnice okoliša, od zraka, vode, prirode, buke, upravljanja otpadom, kao i priprema strateških planskih dokumenata i realizacija okolišnih projekata. Također, provedene su aktivnosti u cilju evidencije imovine Kantona Sarajevo, rješavanje imovinsko-pravnih pitanja, pripreme prostorno-planske dokumentacije, u ovoj oblasti. Isto tako aktivnosti su se odnosile na predlaganje i provođenje stambene politike, programiranje i praćenje stambene izgradnje, regulisanje i obezbjeđenje uslova za sanaciju i obnovu porušenih i oštećenih stambenih objekata i stanova. Programirani realizovani zadaci su:

- Zakon o upravljanju zajedničkim dijelovima zgrade („Službene novine Kantona Sarajevo” broj: 30/17);
- Zakon o prostornom uređenju Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj:24/17);
- Zakon o proglašenju Zaštićenog pejzaža "Bentbaša" ("Službene novine Kantona Sarajevo, broj: 31/17);
- Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o osnivanju Kantonalne javne ustanove za zaštićena prirodna područja ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 2/17);
- Odluka o donošenju Kantonalnog plana zaštite okoliša Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 47/17).

Sagledavajući ukupno stanje u oblasti prostornog uređenja, može se konstatovati da je područje Kantona Sarajevo u najvećoj mjeri pokriveno planskim dokumentima. Usvajanjem Reformske agende u 2015. godini vlasti u Bosni i Hercegovini, uključujući i Vladu Kantona Sarajevo definisane su konkretne aktivnosti u cilju jačanja održivog, efikasnog i stabilnog ekonomskog rasta, otvaranja radnih mjesta, te stvaranja održivog i pravičnog društvenog okruženja. Vršene su aktivnosti na kompletiranju jedinstvene baza podataka za zgrade (evidencija upravitelja i predstavnika etažnih vlasnika), evidenciji svih poratnih sanacija i rekonstrukcija stambenog fonda na području cijelog Kantona Sarajevo, sa podacima svih uključenih učesnika u tom procesu (Kanton, općine i humanitarne organizacije).

U oblasti zaštite okoliša, provedene su sljedeće aktivnosti:

- koordiniranje u ime Kantona Sarajevo, davanje odgovora na Upitnik EU za poglavlje 27 Okoliš i klimatske promjene.
- izrađen je i usaglašen Kantonalni plan zaštite okoliša Kantona Sarajevo. Projekat je trajao petnaest mjeseci, a isti je obuhvatio izradu: izvještaja o stanju okoliša u Kantonu Sarajevo, liste okolišnih problema i prioriteta, Akcionog plana zaštite okoliša Kantona Sarajevo i organizaciju konsultativnih sastanaka, radionica i javnih rasprava.

U 2017. godini evidentan je napredak u broju realizovanih mjera iz Plana upravljanja otpadom Kantona Sarajevo. Aktivnosti se odnose prije svega na pretvaranje sarajevske deponije u Regionalnicentar za upravljanje otpadom Smiljevići. Izgradnju sadržaja za odlaganje komunalnog otpada pratila je i izgradnja infrastrukture za odvojeno skupljanje i reciklažu, čime su smanjene količine otpada koje se odlažu.

U oblasti prostornog uređenja nastavit će se aktivnosti na donošenju razvojnih planova iz nadležnosti Kantona i pripremi normativnih akata iz ove oblasti. U narednom periodu nastavit će se dosadašnja saradnja i podrška općinama i Gradu sa područja Kantona u pravilnoj primjeni propisa kao i u svim konkretnim slučajevima iz nadležnosti sektora. U stambenoj oblasti se kontinuirano prati primjena Zakona o upravljanju zajedničkim dijelovima zgrade na području Kantona Sarajevo i predlažu mjere i aktivnosti za poboljšanje. Kao primarni cilj djelovanja u oblasti zaštite okoliša u 2018. godini planiraju se aktivnosti na implementaciji novog Kantonalnog plana zaštite okoliša (KEAP-a) za naredni petogodišnji period.

4.3. Oblast komunalne politike i infrastrukture

Vlada Kantona Sarajevo u oblasti komunalne privrede vršila je poslove u skladu sa Programom rada Vlade i Skupštine Kantona, te poslovi koji nisu bili predviđeni programom, a koje je bilo nužno uraditi. Usvojen je Zakon o izmjeni Zakona o komunalnim djelatnostima („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 19/16).

Kapitalni projekti u izvještajnom periodu planirani su iz budžetskih sredstava te od prihoda iz vodnih naknada odnosno namjenskih sredstava i razgraničenih prihoda iz ranijih godina. Treba istaći da je najveći dio kapitalnih sredstava bio usmjeren na rekonstrukciju vodovodne i kanalizacione mreže po općinama u Kantonu. Kapitalni projekti drugim nivoima vlasti (općinama Kantona Sarajevo) su namjenjeni za realizaciju projekata komunalne infrastrukture,

po prioritetima prema ocjeni općina. Utrošak ovih sredstava se vršio putem ugovaranja radova od strane općina i isti su finansirani putem namjenskih sredstava tj. vodnih naknada.

Ocjenjujući stanje i postignute rezultate u komunalnim djelatnostima može se konstatovati da je i ove godine ostvaren cilj zadržavanja dostignutog nivoa komunalnih djelatnosti u Kantonu Sarajevo. Naime, u izvještajnom periodu sve komunalne djelatnosti obavljane su u planiranom kvantitativnom i kvalitativnom nivou, bez zastoja u pružanju ovih usluga prema njihovim korisnicima, počevši od funkcija komunalne hidrotehnike, komunalne energetike, komunalne čistoće, održavanja javnih površina, javnih zelenih površina, komunalnih grobalja, javne rasvjete i dr.

4.4. Oblast saobraćaja

Vlada Kantona Sarajevo u oblasti saobraćaja obavljala je poslove utvrđene Ustavom Kantona Sarajevo, federalnim i kantonalnim zakonima iz oblasti saobraćaja, Programom rada Vlade Kantona Sarajevo i Skupštine Kantona Sarajevo za 2017. godine. Usvojen je Zakon o uređenju saobraćaja na području Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“ br. 30/17, 46/17).

U toku su aktivnosti za iznalaženje sredstava za realizaciju projekta rekonstrukcije i sanacije dijela tramvajske pruge, kao i za izradu projekta: “Glavnog projekta tramvajske pruge Ilidža – Hrasnica i Glavnog projekta sanacije, rekonstrukcije i modernizacije tramvajske pruge u Sarajevu na dijelu od „S“ krivini kod Holiday do Ilidže sa konekcijom prema Željezničkoj stanici, okretnica na željezničkoj stanici, pruga kroz ulicu Hamze Hume i odvojak pruge za remizu tramvaja”.

U 2017. godini u potpunosti je implementiran Projekat automatske naplate parkiranja (parkomata) i opreme za kontrolu parkiranja na javnim parkinzima u Kantonu Sarajevo. U okviru ovog projekta pušteno je u funkciju 82 uređaja za automatsku naplatu parkiranja i na taj način je unaprijeđen sistem naplate i kontrole naplate parkiranja na svim javnim parkiralištima Kantona Sarajevo.

U okviru Projekta kapitalnih investicija – Izgradnja gradskih saobraćajnica (I transferzala, XII transferzala i Južna longitudinala) u toku 2017. godine su nastavljeni radovi izgradnje i rekonstrukcije Južne longitudinala od II do IV transverzale te je u toku rješavanje pitanja produženja roka izgradnje i rekonstrukcije do sredine maja 2018. godine u cilju rješavanja problema građana MZ Hrasno Brdo. U cilju institucionalnog jačanja i poboljšanja institucionalnih preformansi, prije svega transparentnosti, efektivnosti i efikasnosti u korištenju javnih sredstava, te nezavisnosti od spoljnih uticaja i pojačane odgovornosti upravljanja predloženo je transformisanje Direkcije za puteve u samostalnu upravnu organizaciju. Predloženim oblikom organizacije uz donošenje internih akata i procedura poslovanja, te odgovarajuću transparentnost kroz reviziju poslovanja prema međunarodnim revizorskim standardima postiglo bi se adekvatno poboljšanje i institucionalno jačanje Direkcije za puteve.

Tabela 8: Saobraćajnice planirane za izgradnju (kreditna sredstva)

Općina	Naziv saobraćajnice	Opis radova
Centar Sarajevo, Vogošća	I transferzala	Postupci javne nabavke i ugovaranje na poddionicama (SSK-Velešići, Velešići-Bare i Tunel Kobilja Glava)

Programska orijentacija Vlade Kantona Sarajevo u ovoj oblasti zasnovana je na unapređenju javnog gradskog prijevoza i daljnjem normativnom uređenju ove oblasti, i to:

- donošenje Zakona o javnom prijevozu putnika u Kantonu Sarajevo, kao i ostalih zakonskih i podzakonskih akata u skladu sa članom 10. Zakona o cestovnom prijevozu Federacije Bosne i Hercegovine;
- poduzimanju aktivnosti na usaglašavanju federalnih i kantonalnih propisa iz oblasti prijevoza;
- praćenje stanja u oblasti javnog prijevoza i preduzimanju mjere i aktivnosti na unapređenju javnog prijevoza;
- nabavka novih vozila za KJKP "Gras" d.o.o. Sarajevo, sa posebnim akcentom na minibuski vid prijevoza;

Programska orijentacija **Direkcije za puteve** obziromna složenost, te specifičnost poslova iz nadležnosti ove Direkcije (izgradnja novih saobraćajnica i povećanje kapaciteta postojećih saobraćajnica) je postizanje maksimalnog rješavanja pojedinih problema na osnovu primjene zakonskih normi, donošenja podzakonskih propisa i nadzora (pravnog i finansijskog), te primjene najsavremenijih tehnoloških dostignuća za izvršavanje obaveza utvrđenih Programom održavanja, zaštite, rekonstrukcije i izgradnje javnih cesta na području Kantona Sarajevo.

Programska orijentacija Direkcije za puteve u skladu sa Strategijom razvoja Kantona Sarajevo je izgradnja saobraćajnica koje su navedene u pomenutoj Strategiji a to su:

- I transferzala (općine Centar Sarajevo i Vogošća)
- IX transverzala

4.5. Oblast unutrašnjih poslova

U svim segmentima rada u cjelini preduzimane su aktivnosti u cilju postizanja što većeg stepena efikasnosti, profesionalnosti i stručnosti, uz poštivanje međunarodnih standarda o ljudskim pravima i slobodama. Praćeno je stanje sigurnosti na području Kantona Sarajevo i analizirane aktuelne sigurnosne pojave o čemu su sačinjavani mjesečni analitičko-informativni materijali i dostavljani Skupštini Kantona na razmatranje.

U prošloj godini usvojen je Zakon o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 1/18). U 2017. godini realizovani su projekti nabavke opreme sa ciljem modernizacije opreme i stvaranja pretpostavki za uspješno izvršavanje poslova i zadataka iz nadležnosti policije, od kojih je najznačajnija nabavka službenih putničkih motornih vozila za

potrebe Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo i to - 70 komada policijski obilježenih putničkih motornih vozila i 20 komada civilnih putničkih motornih vozila.

Aktivnosti u oblasti kriminaliteta, ogleдалe su se, prevashodno u prevenciji i sprječavanju izvršenja krivičnih djela, rasvjetljavanju počinjenih djela i identifikaciji njihovih izvršilaca, te njihovom procesuiranju i privođenju nadležnim organima, a što je dovelo do smanjenja ukupnog broja registrovanih krivičnih djela za 8,8%, broja teških krađa motornih vozila za 22,2%, prijavljenih maloljetnika za 21,6%, slučajeva aktiviranja minsko-eksplozivnih sredstava za 36,4%, procenat rasvijetljenosti „najtežih“ krivičnih djela, djela protiv života i tijela od 97,1%, kao i procenat ukupne rasvijetljenosti krivičnih djela od 66,4%. Kriminalitet na području Kantona Sarajevo u 2017. godini u odnosu na isti period prethodne godine, posmatrano kroz statističke pokazatelje, karakteriše smanjenje broja registrovanih krivičnih djela za 8,8%, prijavljenih lica za 1,4% maloljetnih izvršilaca za 21,6%, povratnika u činjenju krivičnih djela za 2,1% dok je povećan broj lica lišenih slobode za 7%. U odnosu na 2016. godinu, povećana je ukupna rasvijetljenost krivičnih djela za 1,2%.

4.6. Oblast privrede

U 2017. godini u oblasti privrede realizovani su sljedeći propisi:

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javno privatnom partnerstvu (“Službene novine Kantona Sarajevo”, broj 16/17);
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o turizmu (“Službene novine Kantona Sarajevo”, broj 31/17) – Ispravka (“Službene novine Kantona Sarajevo”, broj 34/17);
- Nacrt zakona o izmjenama i dopuni Zakona o preuzimanju, izmjenama i dopunama Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija
- Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o koncesijama (34. Radna sjednica Skupštine Kantona Sarajevo od 31.10.2017. godine).

Od kapitalnih projekata izdvajaju se KJP “ZOI '84” OCS - Poslovni plan nabavke sistema za vještačku proizvodnju snijega i novog vertikalnog transporta na planini Bjelašnici. Nakon obezbjeđenja garancija, ugovora sa nadzornim organom, avansnog računa kao i ostale potrebne dokumentacije od strane KJP “ZOI '84”, resorno ministarstvo je sačinilo Sporazum o sufinansiranju Projekta sa KJP “ZOI '84” OCS d.o.o. Sarajevo. Vlada Kantona Sarajevo donijela je Odluku o proglašenju Projekta od javnog značaja za Kanton Sarajevo. U 2017. godini okončani su radovi na izgradnji novog vertikalnog transporta i sistema za osnježavanje na planini Bjelašnici, te je sistem stavljen u rad u decembru 2017. godine. Uz ovaj projekat u 2017. godini pristupilo se realizaciji već ranije započetih projekata koji su u funkciji ovog projekta. Tako su vođene i okončane aktivnosti na realizaciji projekta Akumulacija II, kao i drugi projekti na lokalitetu Ski centra Bjelašnica koji su neophodni za održavanje manifestacije EYOF 2019. godine.

4.7. Oblast finansija

Aktivnosti Vlade Kantona Sarajevo u oblasti finansija bile su usmjerene na normativno regulisanje oblasti finansija i sprovođenja utvrđene politike u ovoj oblasti, a postupalo se u skladu nadležnostima propisanim Ustavom Kantona Sarajevo, zakonom, te Programom rada Vlade i Skupštine Kantona Sarajevo.

Usvojeni su programirani realizovani propisi: Izmjene i dopune Budžeta Kantona Sarajevo za 2017. godinu („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 44/17), Zakon o izmjenama Zakona o izvršavanju Budžeta Kantona Sarajevo za 2017. godinu („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 44/17), Budžet Kantona Sarajevo za 2018. godinu („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 51/17) i Zakon o izvršavanju Budžeta Kantona Sarajevo za 2018. godinu („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 51/17).

U 2017. godini ispoštovan je Zakon o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine, odnosno Budžetski kalendar, te su Budžet Kantona Sarajevo za 2018. godinu i Zakon o izvršavanju Budžeta Kantona Sarajevo za 2018. godinu doneseni u propisanom roku. U 2017. godini donesene su Izmjene i dopune Budžeta Kantona Sarajevo za 2017. godinu, što je doprinijelo uravnoteženju prihoda i rashoda planiranih u Budžetu za 2017. godinu.

Ministarstvo finansija je u proteklom periodu radilo na poboljšanju zakonskih rješenja iz oblasti za koje je nadležno. Donošenjem Nacrta zakona o porezu na promet nekretnina i porezu na naslijeđe i poklone kao i pripremanjem Izmjena i dopuna zakona o komunalnim taksama očekuje se doprinos boljem poslovnom okruženju u Kantonu Sarajevo. Takođe, pripremanjem Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Kantonu Sarajevo ispoštovat će se presuda Ustavnog suda FBiH jer će nakon donošenja Zakona o jedinicama lokalne samouprave u Kantonu Sarajevo pripremljeni zakon biti moguće predložiti na usvajanje.

4.8. Oblast zdravstva

Vlada Kantona Sarajevo je u oblasti zdravstva je izvršila programske zadatke u cilju unaprijeđenja stanja u oblasti zdravstva. Realizacija planiranih budžetskih sredstava u 2017. godini za kapitalne projekte odvijala se u skladu sa utvrđenom namjenom i u okviru planiranih sredstava u Budžetu Kantona Sarajevo za 2017. godinu, odobrenih preraspodjela budžetskih sredstava i odobrenih kreditnih zaduženja. U 2017. godini realizirani su slijedeći kapitalni projekti:

- U 2017. godini nastavljene su aktivnosti na implementaciji Projekta dovršetka i opremanja CMB Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu, koji se finansira sredstvima kredita Saudijskog fonda za razvoj;
- Izgradnja prostora za smještaj Kardiohirurgije (etaža 06 CMB-a);
- Izgradnja operacionog bloka sa intenzivnom njegom (etaža 06 i 07 CMB-a);
- Izgradnja terapijskog dijela Klinike za nuklearnu medicinu (etaža 04 CMB-a);
- Izgradnja prostora za potrebe Oftalmološke klinike i Klinike za plastičnu hirurgiju (etaže 14 i 15 CMB-a);
- Izgradnja Klinike za hematologiju (etaža 13 CMB-a)

Očekuje se da će se aktivnosti na povlačenju preostalih kreditnih sredstava i konačno zatvaranje kredita okončati najkasnije do 30.06.2018. godine, do kada je odobren rok za povlačenje kreditnih sredstava.

Projekat „Energetska-efikasnost za BiH” za objekat Klinike za Neurologiju i Psihijatriju KCUS-u se realizira i finansira u skladu sa Odlukom o prihvatanju zaduženja po Sporazumu o finansiranju između Bosne i Hercegovine i Međunarodne asocijacije za razvoj (IDA), koju je Skupština Kantona Sarajevo donijela na sjednici održanoj 28.03.2017. godine. Ovom Odlukom je predviđeno finansiranje unapređenja energetske efikasnosti na objektu Klinike za Neurologiju i Psihijatriju KCUS.

Projekat nabavke medicinske i nemedicinske opreme za JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo finansirao se iz Budžeta Kantona Sarajevo za 2017. godinu iz sredstava obezbijeđenih emisijom obveznica Kantona Sarajevo, koja je 30.05.2017. godine uspješno završena, te su sredstva od strane investitora uplaćena na JRT Kantona Sarajevo. Nabavka šest hemodijaliznih aparata i aparata za akutnu dijalizu za potrebe Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu. Nabavljena su dva transportna defibrilatora za potrebe JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo. Rebalansom Budžeta Kantona Sarajevo za 2017. godinu i odobrenim preraspodjelama osigurana su sredstva za:

- nabavku linearnog akceleratora za potrebe Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu;
- nabavku aparata za magnetnu rezonansu, CT aparata i gama kamere za potrebe JU Opća bolnica „Prim.dr Abdulah Nakaš“;
- nabavku neophodne medicinske opreme za potrebe JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo;
- kupovinu prostora za smještaj ambulante porodične medicine u naselju Rosulje u općini Vogošća;
- sufinansiranje sanacije zgrade ambulante Pofalići.

4.9. Oblast za obrazovanje, nauku i mlade

U prošloj godini Vlada Kantona Sarajevo u oblasti obrazovanja, nauke i mladih realizovala je većinu planiranih poslova i obavila niz drugih zadataka koji se nisu mogli predvidjeti Programom rada za 2017. godinu. Od Programiranih propisa realizovani su:

- Zakon o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 23/17 i 33/17);
- Zakon o srednjem obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 23/17);
- Zakon o visokom obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 33/17);

U nastavku slijede realizovani kapitalni projekti od kojih se izdvajaju najznačajniji:

- Izgradnja akademije scenskih umjetnosti
- Izgradnja Univerzitetske biblioteke – vlastito učešće
- Rekonstrukcija bazena na Fakultetu sporta i tjelesnog odgoja

Kapitalni transferi neprofitnim organizacijama. Uštedama i preraspodjelama sa drugih pozicija iz Budžeta Kantona Sarajevo za 2017. godinu na ovoj poziciji realizovana su sredstva za slijedeće projekte:

- Arhitektonski fakultet, Adaptacija studentske službe objekta Arhitektonskog fakulteta
- Fakultet sporta i tjelesnog odgoja, projekta rekonstrukcije amfiteatra
- Veterinarski fakultet, nabavka dva uređaja za čišćenje i održavanje prostora
- Šumarski fakultet, nabavka dvije interaktivne table,
- Studentski centar Sarajevo, nabavka opreme
- Sufinansiranje izgradnje osnovne škole na Aneksu
- Sufinansiranje izgradnje osnovne škole na Šipu
- Izgradnja fiskulturne sale u OŠ „Dobroševići“
- Izgradnja fiskulturne sale Sedme osnovne škole u Blažuju
- Izgradnja fiskulturne sale u OŠ „Hašim Spahić“ Ilijaš
- Projekat elektronske učionice
- Rekonstrukcija i opravka krovova, sanitarnih vodovodnih i električnih instalacija (kotlovnica i sl.).

Sredstva su realizovana i za slijedeće projekte:

- rekonstrukcija fiskulturne sale OŠ „Džemaludin Čaušević“;
- sanacija krova OŠ „Umihana Čuvidina“;
- sanacija objekta OŠ „Čengić Vila I“;
- sanacija pumpe za grijanja u OŠ „Aleksa Šantić“;
- naknada za povećanje priključne snage za OŠ "Mehmed beg Kapetanović Ljubušak".
- Rekonstrukcija vrtića Lužani
- Rekonstrukcija Centra za edukaciju u Gimnaziji Obala

Na području Kantona Sarajevo, visoko obrazovanje i nauka odražava trend rasta kvalitete u odnosu na prethodnu akademsku godinu. Potrebno je istaći neodrživost sadašnjeg koncepta po kome su obrazovanje i nauka svedeni na nivo kantona, zbog čega je dovedeno u pitanje integrisanje u evropski edukacijski i naučni prostor.

4.10. Oblast kulture i sporta

Aktivnosti Vlade Kantona Sarajevo u ovoj oblasti su bile usmjerene u skladu sa nadležnostima propisanim Ustavom Kantona Sarajevo, zakonima, te na osnovu Programa rada Vlade i Skupštine Kantona Sarajevo. Kapitalni projekti kulture u 2017. godini obuhvatili su sanaciju atrija zgrade Historijskog muzeja BiH Sarajevo te rekonstrukciju Olimpijskog muzeja. U oblasti sporta, Budžetom Kantona Sarajevo za 2017. godinu, odnosno njegovim rebalansom obezbijedena su finansijska sredstva za sufinansiranje izgradnje sportskih centara „Trnovo“ i „Ilijaš“, te obnovu sportskih ploha stadiona „Grbavica“ i „Koševo“.

U oblasti kulture i sporta Vlada Kantona Sarajevo je obezbijedila uvjete za nesmetan i normalan rad 12 javnih ustanova kulture kojima je osnivač Kanton Sarajevo. Zahvaljujući podršci u posmatranom periodu su nesmetano nastavila rad nevladine organizacije iz oblasti kulture i umjetnosti, kulturno-umjetnička društva, kao i veliki broj ansambala, grupa, pojedinaca – umjetnika i sl. Konstatujemo da su, bez obzira na izuzetno teške okolnosti (ne zaživljavanje usvojenog državnog zakona o sportu iz 2008. godine, nepostojanje državne strategije o sportu, sveukupna recesija), nezavidnu materijalnu situaciju (nepostojanje stimulativne politike za sponzore i općenito nedovoljno finansijskih sredstava), organizacije u sportu uz maksimalnu podršku Vlade i resornog ministarstva ostvarile su značajne rezultate i time doprinijele ukupnom razvoju i značaju Kantona Sarajevo ne samo u okviru Bosne i Hercegovine.

4.11. Oblast za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice

U izvještajnom periodu 01.01.2017. - 31.12.2017. godine Vlada Kantona Sarajevo u oblasti rada, socijalne politike, raseljenih lica i izbjeglica Kantona Sarajevo realizovala je aktivnosti u skladu sa nadležnostima, propisanih Ustavom Kantona Sarajevo, zakonima, te na osnovu Programa rada Vlade i Skupštine Kantona Sarajevo. Dio poslova iz ove oblasti bio je opredjeljen i Strategijom razvoja Kantona Sarajevo 2016 - 2020, kao i procesom pripreme odgovora na pitanja iz Upitnika Evropske komisije u dijelu koji se odnosi na Poglavlje 2 – Sloboda kretanja, Poglavlje 19 – Zapošljavanje i socijalna zaštita i Poglavlje 23 – Pravosuđe i osnovna prava (politički kriterij). Posmatrajući realizovane kapitalne projekte u periodu 01.01. – 31.12.2017. godine nastavljene su aktivnosti na izgradnji objekta za smještaj Kantonalne javne ustanove “Porodično savjetovalište”. Također, vođene su aktivnosti na realizaciji Projekta CEB II „Rekonstrukcija objekta kolektivnog centra u Hrasnici, općina Ilidža“. Realizacija ovog projekta bila je planirana u 2017. godini, kada je predviđena izgradnja 30 stanova za raseljene porodice i porodice u stanju socijalne potrebe, u koje će useliti sadašnji korisnici smještaja u kolektivnom centru Hrasnica i jedan broj porodica koje trenutno koriste neki od vidova alternativnog smještaja na području Kantona Sarajevo.

U 2017. godini resorno ministarstvo je nastavilo sa aktivnostima na implementaciji Projekta izgradnje zgrade na lokalitetu Šip, općina Centar Sarajevo. U tom cilju, otklonjene su prepreke za nastavak projekta izgradnje, nakon čega je dosadašnji implementator projekta Humanitarna organizacije "ASB" izašao iz projekta, da bi potom sa Fondom Kantona Sarajevo za izgradnju stanova za članove porodica šehida i poginulih boraca, ratne vojne invalide, demobilizirane borce i prognane osobe, Zavodom za izgradnju Kantona Sarajevo i Općinom Centar Sarajevo potpisan Ugovor o nastavku realizacije projekta "Izgradnja objekta kolektivnog stanovanja, po principu ROU-BAU, lokalitet Šip, Općina Centar za stambeno zbrinjavanje interno raseljenih porodica i porodica u stanju socijalne potrebe", u kojem ugovoru je predmet nastavak projekta i završetak prve faze gradnje.

Kada je u pitanju podrška održivom povratku, tokom 2017. godine, odobrena su sredstva za sufinansiranje Projekta izgradnje vodovoda u MZ Stjenice, općina Rogatica. Također, data je pomoć Općini Pale, Prača za vanjsko uređenje dvije stambene zgrade u kojima žive povratničke porodice.

U oblasti rada i zapošljavanja u toku 2017. godine praćeni su podaci o zaposlenosti i nezaposlenosti. Vršene su aktivnosti koje su bile usmjerene na povećanje nivoa zaposlenosti, odnosno smanjenje broja nezaposlenih osoba putem godišnjih programa mjera podsticanja zapošljavanja i održavanja više stope zaposlenosti. U ovom periodu izvršen je monitoring i evaluacija pojedinačnih podsticajnih mjera zapošljavanja i to:

- Programa sufinansiranja zapošljavanja pripravnika VSS, VŠS, SSS i KV stručne spreme
- Program javnih radova
- Program zapošljavanja pripravnika VSS, VŠS, SSS i KV stručne spreme kod poslodavca sa većinskim privatnim vlasništvom - za 100 pripravnika i to: 70 VSS i VŠS i 30 SSS i KV stručne spreme;
- Program obuke za socijalno osjetljive kategorije nezaposlenih osoba – za 13 nezaposlenih osoba iz ciljne skupine
- Klub za traženje posla - za 1000 polaznika.

U cjelosti su ostvareni ciljevi koji se odnose na omogućavanje ostvarivanja svih prava nezaposlenih osoba (prava na novčanu naknadu nezaposlenih osoba, zdravstveno osiguranje, uplatu penzijskog i invalidskog osiguranja, izdvajanje sredstava za Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom itd. Drugi zadaci iz ove oblasti, koji se odnose na realizaciju mjera podsticanja zapošljavanja, posredovanje u zapošljavanju, procese savjetovanja nezaposlenih osoba, savjetovanje u vezi sa profesionalnom orijentacijom, vođenje evidencija nezaposlenih, zaposlenje stranih državljana, upravni nadzor itd. izvršavani su u okvirima datih nadležnosti.

4.12. Oblast boračkih pitanja

U oblasti boračkih pitanja su se obavljali poslovi i zadaci koji predstavljaju osnovne funkcije koje proizlaze iz Ustava Kantona Sarajevo, Zakona o dopunskim pravima boraca-branitelja Bosne i Hercegovine i drugih zakona i propisa Kantona Sarajevo, te Programa rada Skupštine i Vlade Kantona Sarajevo.

Vlada Kantona Sarajevo je svoje težište aktivnosti i razvoja usmjerila na realizaciju započetih i neophodnih novih predviđenih projekata, koji se odnose na ukupno ostvarivanje utvrđenih prava porodica šehida i poginulih boraca, ratnih vojnih invalida i demobilisanih boraca na području Kantona Sarajevo.

Realizacija prioriternih projekata koji se odnose na rješavanje stambenih potreba, otvaranje novih radnih mjesta i obezbjeđenja zapošljavanja, stipendiranja, osiguranja potpunije i efikasnije zdravstvene zaštite i medicinske rehabilitacije, te drugih značajnijih projekata, imajući u vidu specifičnosti njihovih potreba kao i bržeg rješavanja postojećih neriješenih socijalno-materijalnih pitanja boračke populacije, se nastavila i u ovom izvještajnom periodu.

U izvještajnom periodu realizirani su projekti kako slijedi:

- Stambeno zbrinjavanje
- Izgradnja spomen obilježja šehidima i poginulim borcima

- Podržana je izgradnja tri spomen obilježja koja su kandidovale općine, i gdje je bio okončan postupak javne nabavke: Spomen obilježje u Dejčićima - općina Trnovo, Spomen obilježje u naselju Trzanja - općina Hadžići i Spomen soba Kahrmani – Pazarić - općina Hadžići.
- Realizacija prava po Zakonu o dopunskim pravima boraca – branitelja BiH
- Realizacija Programa za poticaj zapošljavanja boračke populacije u Kantonu Sarajevo za 2017./2018. godinu.

Nastavila se realizacija prioriternih projekata koji se odnose na rješavanje stambenih potreba, otvaranje novih radnih mjesta i obezbjeđenja zapošljavanja, stipendiranja, osiguranja potpunije i efikasnije zdravstvene zaštite i medicinske rehabilitacije, te drugih značajnijih projekata, imajući u vidu specifičnosti njihovih potreba kao i bržeg rješavanja postojećih neriješenih socijalno-materijalnih pitanja boračke populacije. Realizirani su projekti stambenog zbrinjavanja i izgradnje spomen obilježja šehidima i poginulim borcima.

* * *

Vlada Kantona Sarajevo je realizovala veliki broj projekata a od investicija koje su u toku izdvajaju se:

- **Projekat rekonstrukcija i opremanje Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu** (završetak izgradnje CMB–Centralnog medicinskog bloka), koji se finansira kreditom Saudijskog fonda za razvoj u iznosu od USD 14,45 mil. Ugovor o kreditu zaključen je 2010. godine, ali još nije implementiran u cijelosti zbog izmjena u projektima. Krajnji rok za povlačenje produžen je do 30.06.2018. godine.

Sa 31.12.2017. godine povučeno je ukupno USD 14.211.916,97 kreditnih sredstava, koja su utrošena za završetak slijedećih objekata:

- Izgradnja Kardiohirurgije
  - Izgradnja operacionih sala sa intenzivnom njegom i reanimacijom
  - Izgradnja terapijskog dijela Klinike za nuklearnu medicinu
  - Izgradnja Oftamološke klinike i Klinike za plastičnu hirurgiju
  - Izgradnja i opremanje Klinike za hematologiju
- **Projekat izgradnje saobraćajnica**, koji se finansira kreditom EBRD-a u iznosu od EUR 16,50 mil-tranša A (32.271.195 KM). Kredit je postao efektivan 28.10.2013. godine, a sa 31.12.2017. godine povučen je u cijelosti. Sredstva su iskorištena za realizaciju aktivnosti na izgradnji i modernizaciji Južne longitudinalne i XII Transverzale. Zbog problema sa imovinsko-pravnim odnosima i izmjenama i dopunama projektne dokumentacije na dijelu Južne longitudinalne, tranša A nije bila dovoljna za završetak Projekta, tako da je EBRD odobrio dodatni kredit u iznosu od EUR 6,00 mil-tranša B. Ukupno zaduženje po ovom kreditu iznosi EUR 22,5 mil, a rok za implementaciju Projekta je produžen do 31.12.2018. godine. Ostalo je nepovučeno cca 4,56 mil EUR-a.

- **Projekat izgradnje Univerzitetske biblioteke**, koji se finansira grantom Saudijskog fonda za razvoj. Memorandum o razumijevanju između Kraljevine Saudijske Arabije i Bosne i Hercegovine zaključen je 10.05.2016. godine. U toku je prikupljanje dokumentacije i uređenje lokacije, kako bi se u toku 2018. počelo sa implementacijom. Procijenjena vrijednost Projekta iznosi EUR 20,35 mil, od čega Saudijski fond učestvuje sa EUR 17,18 mil i Budžet Kantona Sarajevo EUR 3,16 mil.
- **Projekat „Energetske efikasnosti BiH“ 2017.** ukupne vrijednosti 2.158.673,00 KM odnosi se na JU OŠ „Isak Samokovlija“, vrijednosti 630.240,00 KM i Kliniku za neurologiju i psihijatriju UKCS, vrijednosti 1.528.433,00 KM, i počeo se implementirati u toku 2017. godine. Projekat se finansira kreditom Svjetske banke (WB)-IDA, a sredstva su namijenjena za unaprijeđenje energetske efikasnosti. Sa 31.12.2017. godine povučeno je ukupno 551.042,29 KM, a ostatak sredstava bit će utrošen u 2018. godini.
- **Projekat „Energetske efikasnosti BiH“ 2018.** ukupne vrijednosti 986.148,00 KM odnosi se na tri škole i to: JU OŠ „Izet Šabić“ vrijednosti 346.167,00 KM, JU OŠ Peta osnovna škola Ilidža vrijednosti 298.285,00 KM i JU „Srednja elektrotehnička škola“ vrijednosti 341.696,00 KM.

Odluka o zaduženju za ovaj Projekat Skupština Kantona Sarajevo je donijela 05.03.2018. godine. U drugoj polovini godine će početi implementacija kreditnih sredstava.

* * *

Vlada KS kroz svoja resorna ministarstva planira programe koji će doprinijeti funkcionisanju i uspostavljanju sistema i njegovom poboljšanju kroz srednjoročne ciljeve u Dokumentu okvirnog budžeta od kojih u tabelarnom prikazu izdvajamo:

Tabela 9: Srednjoročni ciljevi resornih ministarstava⁴³

Resorno ministarstvo	Ciljevi
Ministarstvo pravde i uprave	<ul style="list-style-type: none"> • rasterećenje rada Općinskog i Kantonalnog suda i Tužilaštva • rasterećenje zatvorskih kapaciteta na području FBIH • praćenje izvršenja sankcija i mjera te efikasnija resocijalizacija osuđenih osoba • podizanje efikasnosti javne administracije
Ministarstvo za boračka pitanja	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšavanje društveno-ekonomskog statusa pripadnika boračke populacije • očuvanje tekovina odbrambeno-oslobodilačkog rata 1992.-1995. i 1941.-1945.
Ministarstvo	<ul style="list-style-type: none"> • Izgradnja i/ili rekonstrukcija saobraćajnica na području

⁴³ Preuzeto iz zahtjeva budžetskih korisnika za Dokument okvirnog budžeta 2019. – 2021. godine

saobraćaja	<p>Kantona Sarajevo</p> <ul style="list-style-type: none"> • redovno i investiciono održavanje saobraćajne infrastrukture • otvaranje javnih parkirališta
Ministarstvo unutrašnjih poslova	<ul style="list-style-type: none"> • smanjenje korupcije i kriminaliteta • povećanje bezbjednosti građana • osnaživanje funkcionisanja pravne države
Ministarstvo privrede	<ul style="list-style-type: none"> • povećanje zaposlenosti • razvoj turizma kroz podršku u radu Turističke zajednice • uređenje industrijskih zona za povećanje proizvodnih kapaciteta i privlačenje novih investicija • podrška razvoju poljoprivredne proizvodnje u cilju povećanja obima i kvaliteta • prevencija i kontrola širenja zaraznih bolesti životinja u svrhu očuvanja javnog zdravstva • bolja vodosnabdijevnost pitkom vodom u ruralnim područjima • Program razvoja male privrede u KS
Ministarstvo finansija	<ul style="list-style-type: none"> • efikasno upravljanje javnim finansijama kroz praćenje, analizu, kontrolu i konsolidaciju utroška budžetskih sredstava te provođenje sistema upravljanja javnim sredstvima putem izvršavanja budžeta • unapređenje pravnog okvira u oblasti javnih finansija • sufinansiranje KGF u cilju realizacije podrške razvoja većeg broja malih i srednjih preduzeća • vođenje jedinstvene računovodstvene politike za budžetske korisnike u okviru JRT-a kao provođenje mjera racionalnog trošenja budžetskih sredstva
Ministarstvo zdravstva	<ul style="list-style-type: none"> • unapređenje zdravstvene infrastrukture kroz izgradnju, rekonstrukciju i opremanje 13 javnih zdravstvenih ustanova u Kantonu Sarajevo • uspostavljanje održivog, efikasnijeg i savremenijeg zdravstvenog sistema kroz poboljšanje učinkovitosti i djelotvornosti zdravstvenih usluga • unaprijeđen kvalitet zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja na području Kantona Sarajevo na bazi poboljšanog kvaliteta i dostupnosti zdravstvenih usluga
Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade	<ul style="list-style-type: none"> • unaprijeđenje rada visokoškolskih i naučnih ustanova stvaranjem materijalnih uslova u skladu sa evropskim standardima • podrška obrazovanoj djelatnosti i naučnoistraživačkoj djelatnosti kroz programe i projekte • obezbjeđenje adekvatnih uslova za odvijanje odgojno obrazovnog procesa • rekonstrukcija i opremanje škola u skladu sa pedagoškim standardima i normativima • uvođenje visokog obrazovanja u trezorsko poslovanje

	<ul style="list-style-type: none"> • efikasnija raspodjela sredstava između organizacionih jedinica Univerziteta u Sarajevu u skladu sa Zakonom • poboljšano finansiranje visokog obrazovanja
Ministarstvo kulture i sporta	<ul style="list-style-type: none"> • povećanje obima produkcije sadržaja iz kulture • povećanje broja aktivnih sportista i klubova • povećanje broja sportskih površina
Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice	<ul style="list-style-type: none"> • osigurati potrebna sredstva za isplatu naknada korisnicima koji su ostvarili pravo po raznim osnovama • obezbjediti sredstva koja se odnose na rad i zapošljavanje • osigurati potrebna sredstva za zdravstveno zbrinjavanje uposlenika privrednih društava koji su u postupku stečaja
Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture	<ul style="list-style-type: none"> • razvoj i unapređenje komunalne privrede i na opšte zadovoljstvo krajnjih korisnika • rekonstrukcija i sanacija vodovodne mreže • unaprijeđenje korporativnog upravljanja u JKP • izmirenje dugovanja korisnika javnih usluga u KS prema JKP
Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšanje kvaliteta zraka, vode i upravljanja otpadom • sanacija oštećenja na zgradama kolektivnog stanovanja • povećanje energetske efikasnosti • izgradnja stanova za mlade

Smjernice ekonomske politike Vlade Kantona Sarajevo u narednom periodu odnosit će se na dalje provođenje naprijed navedenih mjera kao i iznalaženju novih mjera kako bi se doprinjelo ukupnim strateškim ciljevima Federacije BiH koji podrazumjevaju: makroekonomsku stabilnost, konkurentnost, održivi razvoj, zapošljavanje, socijalnu uključenost te EU integracije.

Vlada Kantona Sarajevo će realizacijom svojih projekata koji su u toku doprinjeti poboljšanju poslovnog ambijenta, a svojim mjerama koje provodi doprinjeti stabilnosti javnih finansija, što predstavlja neke od ključnih smjernica ekonomske politike Vlade. Podizanjem efikasnosti javne administracije koje je započelo donošenjem novog Zakona o državnoj službi u KS očekuje se da će započeti projekti imati veći stepen realizacije te da će uključenost Kantona kao nižeg nivo vlasti u entitetskim pravcima djelovanja time imati veće učešće. Uspostavljanjem nove Turističke zajednice Kanton Sarajevo postao je konkurentna destinacija, koja doprinosi održivom razvoju kroz ovu atraktivnu granu privrede današnjice, te podstiče zapošljavanje u ovoj oblasti i iskorištava sredstva za značajne projekte društvene zajednice.

5. Procjena prihoda budžeta KS

Iako je izvršavanje planiranih aktivnosti u prvih pet mjeseci 2018. godine u skladu sa usvojenim Budžetom i ne postoje značajna odstupanja u odnosu na planom utvrđene veličine KS, kao niži nivo vlasti, rijetko može direktno koristiti mjere fiskalne politike za poboljšanje vlastite fiskalne pozicije. Tako na primjer, KS vrlo rijetko može uticati na promjenu poreznih stopa jer se one u pravilu donose na nivou FBiH za sve kantone.

Budžet KS je u svom rashodovnom dijelu opterećen cjelokupnim sistemom obrazovanja (od predškolskog do visokog obrazovanja), kao i sistemom unutrašnjih poslova i dobrim dijelom sistemom pravosuđa (Kantonalni sud, Općinski sud, Kantonalno tužilaštvo, Pravobranilaštvo), stoga, kada se govori o fiskalnoj politici KS, potrebno je da viši nivoi vlasti imaju u vidu cjelokupno stanje kako bi mogli poduzeti adekvatne mjere fiskalne politike koje ne bi ugrozile funkcionisanje uspostavljenog sistema. Odluke viših nivoa vlasti direktno i indirektno utiču na rad i funkcionisanje nižih nivoa vlasti, a oni u okviru svojih nadležnosti pokušavaju pronaći ravnotežu između projiciranih (odobrenih) sredstava i svih potreba društva i privrede.

Ministarstvo finansija KS je prilikom procjene prihoda od indirektnih i direktnih poreza za sljedeću budžetsku godinu i naredne dvije godine u izradi ovog dokumenta koristilo dostavljene projekcije od strane Federalnog ministarstva finansija (dopis broj: 05-14-2-3186-1/18 od 15.05.2018.g.), prema osnovnom scenariju preuzetom od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Uprave za indirektno oporezivanje. Kada su u pitanju projekcije ostalih poreznih i neporeznih prihoda, Ministarstvo je koristilo ostvarenje prihoda u 2017. godini, kao i ostvarenje prihoda u proteklom periodu 2018. godine.

Strukturu javnih prihoda Budžeta KS čine: prihodi po osnovu indirektnih poreza, porez na dobit, porez na dohodak, porez na imovinu, zaostali prihodi od poreza, neporezni prihodi u vidu prihoda od poduzetničkih aktivnosti i imovine, naknada, taksi, novčanih kazni i drugih prihoda koji se ostvaruju, prikupljaju i raspoređuju prema važećim propisima na teritoriji FBiH, te tekućih transfera i donacija. U tabeli 10 predstavljeni su projicirani prihodi za trogodišnji period 2019. - 2021. godine:

Ukupno planirani prihodi KS za 2019. godinu iznose 848.677.821 KM ili 10,34% više u odnosu na Budžet KS za 2018. godinu. Naime, u Budžetu KS za 2019. godinu očekuje se integracija na trezorsko poslovanje Univerziteta u Sarajevu sa svojim organizacionim jedinicama, koje prenose svoje vlastite prihode, transfere i donacije u Budžet Kantona Sarajevo, što proizvodi povećanje fiskalnog okvira Budžeta za iznos od 53.629.086 KM, potom za iznos od 54.837.273 KM u 2020. i za 54.659.742 KM u 2021. godini.

Bitno je napomenuti da su, na osnovu projekcije Federalnog ministarstva finansija, u procjeni Budžeta KS za 2019. godinu **povećani prihodi od indirektnih poreza** za 5,72%, te su prihodi od poreza na dohodak i prihodi od poreza na dobit preduzeća također povećani za 6,55% i 10,15% respektivno. Sve naprijed navedeno rezultat je povećanja procjene Budžeta Kantona Sarajevo za 10,34% u 2019.godini.

U skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH prihodi su predstavljeni unutar tri računa u ukupnom iznosu od 848.677.821 KM. **Račun prihoda** za 2019. godinu planiran je u iznosu od 845.016.721 KM unutar kojeg najznačajnije pozicije predstavljaju prihodi od indirektnih poreza, porez na dohodak, porez na dobit koji su planirani u skladu sa projekcijama Federalnog ministarstva finansija, zatim grupa neporeznih prihoda i tekućih transfera i donacija koji su planirani u skladu sa ostvarenim prihodima ove vrste u proteklom periodu. **Račun kapitalnih primitaka** planiran je u iznosu 300.000 KM koji se odnosi na procjenu primitaka od prodaje robnih rezervi, te **Račun finansiranja** koji je planiran u iznosu od 3.361.100 KM i koji se odnosi na procjenu primitaka od primljenih otplata.

Tabela 10: Projicirani prihodi za trogodišnji period 2019. - 2021. godine

Prihodi i primici		Ostvareno 2017. godine	Ostvareno 01.01.-30.04. 2018.g.	Budžet Kantona Sarajevo za 2018. g.	Procjena Budžeta Kantona Sarajevo za 2019.g.	Procjena Budžeta Kantona Sarajevo za 2020. g.	Procjena Budžeta Kantona Sarajevo za 2021. g.
		1	2	3	4	5	6
I	RAČUN PRIHODA	726.874.870	263.807.091	744.414.500	844.563.921	881.730.153	908.499.379
A	PRIHODI OD POREZA	626.590.036	232.321.780	653.742.400	700.452.805	736.184.108	762.983.501
711000	Porez na dobit pojedinaca i preduzeća	112.655.645	54.844.726	110.970.000	124.197.028	128.520.644	133.145.310
711100	<i>Porez na dobit pojedinaca</i>	<i>121.610</i>	<i>25.180</i>	<i>160.000</i>	<i>148.000</i>	<i>129.900</i>	<i>132.500</i>
711200	<i>Porez na dobit preduzeća</i>	<i>112.534.035</i>	<i>54.819.546</i>	<i>110.810.000</i>	<i>124.049.028</i>	<i>128.390.744</i>	<i>133.012.810</i>
713000	Porez na plaću i radnu snagu	444.383	132.972	375.000	365.000	350.000	330.000
714000	Porez na imovinu	9.738.085	6.044.761	9.750.000	9.905.000	9.995.000	10.200.100
715000	Domaći porez na dobra i usluge (zaostali porezi)	128.347	166.806	96.500	82.800	69.600	58.900
716000	Prihodi od poreza na dohodak	130.722.943	46.255.564	129.688.900	140.263.128	145.452.863	150.689.166
717000	Prihodi od indirektnih poreza, od toga:	372.553.857	124.843.477	402.428.700	425.320.850	451.586.202	468.407.424
717121	<i>Prihodi od indirektnih poreza koji pripadaju Kantonu</i>	<i>368.479.109</i>	<i>122.024.145</i>	<i>393.208.100</i>	<i>415.715.892</i>	<i>441.388.096</i>	<i>457.829.448</i>
717131	<i>Prihodi od indirektnih poreza koji pripadaju Direkcijama cesta</i>	<i>4.074.749</i>	<i>2.819.333</i>	<i>9.220.600</i>	<i>9.604.959</i>	<i>10.198.105</i>	<i>10.577.976</i>
719000	Ostali porezi (zaostali)	61.799	14.918	73.200	63.900	58.700	52.600
777000	Prihodi po osnovu zaostalih obaveza	284.977	18.555	360.100	255.100	151.100	100.000
B	NEPOREZNI PRIHODI	81.557.005	25.611.987	74.340.600	113.465.649	114.852.636	114.609.533
721000	Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine	1.782.175	608.972	2.297.600	1.950.000	1.970.000	1.990.000
722000	Naknade i takse, prihodi od pružanja javnih usluga	71.692.480	22.578.509	63.512.500	103.665.649	105.012.636	104.729.533
722100	<i>Administrativne takse</i>	<i>4.653.014</i>	<i>1.502.448</i>	<i>4.315.000</i>	<i>4.350.000</i>	<i>4.445.000</i>	<i>4.445.000</i>
722200	<i>Sudske takse</i>	<i>7.538.376</i>	<i>2.380.011</i>	<i>7.362.500</i>	<i>7.395.000</i>	<i>7.415.000</i>	<i>7.415.000</i>
722400	<i>Ostale budžetske naknade</i>	<i>31.158.751</i>	<i>8.876.538</i>	<i>25.854.300</i>	<i>22.900.000</i>	<i>23.000.000</i>	<i>23.100.000</i>
722500	<i>Posebne naknade i takse</i>	<i>13.553.997</i>	<i>5.609.148</i>	<i>15.570.700</i>	<i>15.750.000</i>	<i>15.750.000</i>	<i>15.750.000</i>
722600	<i>Prihodi od pružanja javnih usluga</i>	<i>11.842.640</i>	<i>3.833.864</i>	<i>9.839.000</i>	<i>52.870.649</i>	<i>54.002.636</i>	<i>53.619.533</i>
	<i>Vlastiti prihodi budžetskih korisnika</i>	<i>11.842.640</i>	<i>3.833.864</i>	<i>9.839.000</i>	<i>9.849.820</i>	<i>9.908.570</i>	<i>9.917.070</i>
	<i>Vlastiti prihodi Univerziteta u Sarajevu</i>				<i>43.020.829</i>	<i>44.094.066</i>	<i>43.702.463</i>
722700	<i>Neplanirane uplate - prihodi</i>	<i>2.945.701</i>	<i>376.499</i>	<i>571.000</i>	<i>400.000</i>	<i>400.000</i>	<i>400.000</i>
723000	Novčane kazne	8.082.350	2.424.506	8.530.500	7.850.000	7.870.000	7.890.000
C	TEKUĆI TRANSFERI I DONACIJE	15.601.851	4.932.291	13.339.000	24.398.197	24.191.407	24.410.479
731000	Tekući transferi iz inostranstva	302.402	73.608				
732000	Tekući transferi od ostalih nivoa vlasti	14.886.879	4.641.600	13.226.100	23.091.757	22.802.567	22.910.689
	<i>Tekući transferi budžetskih korisnika</i>	<i>14.886.879</i>	<i>4.641.600</i>	<i>13.226.100</i>	<i>13.596.840</i>	<i>13.255.100</i>	<i>13.260.100</i>
	<i>Tekući transferi Univerziteta u Sarajevu</i>				<i>9.494.917</i>	<i>9.547.467</i>	<i>9.650.589</i>
733000	Donacije	412.570	217.083	112.900	1.306.440	1.388.840	1.499.790
	<i>Donacije budžetskih korisnika</i>	<i>412.570</i>	<i>217.083</i>	<i>112.900</i>	<i>193.100</i>	<i>193.100</i>	<i>193.100</i>
	<i>Donacije za Univerzitet u Sarajevu</i>				<i>1.113.340</i>	<i>1.195.740</i>	<i>1.306.690</i>
D	KAPITALNI TRANSFERI	2.370.181	941.033	2.992.500	5.497.270	5.752.002	5.745.866
742100	Kapitalni transferi od ostalih nivoa vlasti i fondova	2.370.181	941.033	2.992.500	5.497.270	5.752.002	5.745.866
E	PRIHODI OD INTERNIH TRANSAKCIJA	755.797	0	0	750.000	750.000	750.000
789000	Prihodi od internih transakcija	755.797			750.000	750.000	750.000
II	KAPITALNI PRIMICI	300.487	83.078	1.600.000	300.000	400.000	500.000
811000	Kapitalni primici	300.487	83.078	1.600.000	300.000	400.000	500.000
III	RAČUN FINANSIRANJA	17.799.829	1.387.568	23.065.500	3.361.100	4.175.960	5.805.813
813000	Primici od primljenih otpлата	2.892.451	1.387.568	3.271.100	3.361.100	4.175.960	5.805.813
814300	Primici od direktnog zaduživanja	14.907.378	0	19.794.400			
UKUPNO I - IV		744.975.186	265.277.737	769.080.000	848.225.021	886.306.113	914.805.192

6. Plan upravljanja javnim dugom KS

Dug KS na dan 31.12.2017. godine iznosi 178.791.101,99 KM (od čega se na glavnice odnosi 172.359.384,11 KM, a na kamatu 6.431.717,89 KM). U strukturi ukupnog duga na ino kredite odnosi se 108.588.139,43 KM (od čega se na glavnice odnosi 107.164.101,91 KM a na kamatu 1.424.037,53 KM), kojima su finansirani kapitalni projekti, kao i podrška Budžetu KS kreditima kod MMF-a. Na kredite kod domaćih banaka odnosi se 70.202.962,56 KM (od čega se na glavnice odnosi 65.195.282,20 KM a na kamatu 5.007.680,36 KM), a kojima je finansirano pokrivanje budžetskog deficita (kreditima odobrenim u 2014. i 2015. godini i iz emisije obveznica 2017.) i kapitalni projekti (kreditima iz 2011., 2012., kreditom kod Razvojne banke FBiH iz 2014. godine i emisijama obveznica 2017.).

Pregled stanja duga i struktura po kreditima i obavezama za servisiranje za period 2018.-2021. godine dat je u tabeli 11:

Tabela 11: Pregled stanja duga i struktura po kreditima i obaveza za servisiranje za period 2018. - 2021. godine

R.b r.	KREDITI	STANJE 31.12.2017.		UKUPNO 31.12.2017.	KRAJ OTPLATE KREDITA	SERVISIRANJE OBAVEZA 2018.		SERVISIRANJE OBAVEZA 2019.		SERVISIRANJE OBAVEZA 2020.		SERVISIRANJE OBAVEZA 2021.	
		glavnica	kamata			glavnica	kamata	glavnica	kamata	glavnica	kamata	glavnica	kamata
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	MALEZIJSKI KREDIT-(USD) Proj. rekonst. stamb. Fonda	551.096,84	57.035,95	608.132,79	2027.	56.224,10	11.362,73	57.353,52	10.233,31	58.506,93	9.079,90	59.682,62	7.904,21
2	SVJETSKA BANKA (USD) Projekat rekon. kanal.	2.696.582,30	187.085,17	2.883.667,47	2035.	157.437,09	20.958,81	157.437,09	19.788,33	157.437,09	18.597,25	157.437,09	17.416,48
3	SAUDIJSKI FOND (USD) -Proj. Rekon. Obrazov. ustanova	759.229,30	51.247,96	810.477,26	2021.	199.470,60	22.440,44	199.470,60	16.456,32	199.470,60	10.472,21	199.470,60	4.488,07
4	KUVAITSKI FOND (KWD) -Proj. Rekonst. vodovod. sistema	1.610.551,36	210.103,74	1.820.655,10	2024.	228.163,14	56.565,45	228.163,14	48.579,74	228.163,14	40.594,03	228.163,14	32.608,32
5	WB-TAC – kredit za utroš gas, UKUPNO:	6.894.847,70	361.947,53	7.256.795,23	2031.	530.626,73	52.727,83	530.626,73	48.748,10	530.626,73	44.771,15	530.626,73	40.788,70
6	WB - (SDR) Projekat urbanog razvoja	2.026.952,28	102.964,79	2.129.917,07	2027.	208.512,54	41.854,51	208.512,54	37.684,26	208.512,54	33.514,00	208.512,54	28.149,18
7	Kredit MMF-a-Reprogrm-III Stand by aranžman	0,00	0,00	0,00	2017.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8	WB-IBRD - (EUR) Projekat rekonstr. prečist. otpad voda	40.367.498,35	0,00	40.367.498,35	2037.	1.107.782,11	202.000,00	1.186.250,01	197.000,00	1.269.333,67	191.000,00	1.361.648,85	211.300,00
9	SAUDIJSKI FOND - (USD) Proj. izgradnja i opremanje KCUS	0,00	0,00	0,00	2025.	1.238.246,51	512.695,92	1.238.246,51	481.739,76	1.238.246,51	450.783,60	1.238.246,51	419.827,44
10	Austrija, za KJKP RAD	0,00	0,00	0,00	2026.	502.784,51	0,00	502.784,51	0,00	502.784,51	0,00	502.784,51	0,00
11	Austrija-KCUS i Opća bolnica	6.190.135,19	0,00	6.190.135,19	2026.	728.251,19	0,00	728.251,19	0,00	728.251,19	0,00	728.251,19	0,00
12	Kredit MMF-a-2014. god.	8.806.500,00	223.108,03	9.029.608,03	2019.	5.871.000,00	79.796,69	2.935.500,00	19.392,64	0,00	0,00	0,00	0,00
13	TOPLANE-obav. za refundaciju EBRD, Projekat izgrad. saobr. 22,5 mil. EUR	1.284.046,04	101.505,63	1.385.551,67	2019.	630.426,00	62.349,82	630.426,00	62.349,82	0,00	0,00	0,00	0,00
14	Projekat energetska efikasnost u BiH-2016. g.	1.175.700,00	129.038,74	1.304.738,74	2026.		23.514,01	78.380,00	23.514,01	156.760,01	21.162,61	156.760,01	18.027,41
15	Projekat energetska efikasnost u BiH-2017. g. (2.158.673,00 KM)	551.042,3	0,00	551.042,29	2027.	0,00	25.634,24	0,00	43.173,46	143.911,54	43.173,46	287.823,07	38.856,10
16	REZERVA	0,00	0,00	0,00		124.937,70	35.343,89	124.994,17	32.624,09	125.051,84	29.902,05	125.048,08	27.097,91
17	UKUPNO INO KREDITI	107.164.101,91	1.424.037,53	108.588.139,43		15.446.626,47	1.567.244,33	12.669.160,26	1.422.283,84	9.409.820,55	1.236.050,25	9.812.381,68	1.149.964,07
19	Raz. B FBiH 2011	694.472,00	15.830,76	710.302,76	2018.	694.472,00	15.830,76	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
20	Razv. banka 7 mil. 2012	1.750.012,00	69.055,45	1.819.067,45	2019.	1.166.664,00	60.638,03	583.348,00	8.417,42	0,00	0,00	0,00	0,00
21	UniCredit LOT I 6 mil. 2012	2.250.000,00	109.217,06	2.359.217,06	2019.	1.500.000,00	93.844,80	750.000,00	15.372,26	0,00	0,00	0,00	0,00
22	UniCredit LOT II 5 mil. 2012	1.875.000,00	91.485,06	1.966.485,06	2019.	1.250.000,00	78.608,58	625.000,00	12.876,48	0,00	0,00	0,00	0,00
23	UniCredit 8 mil. 2012	3.500.000,00	214.046,45	3.714.046,45	2019.	2.000.000,00	168.470,84	1.500.000,00	45.915,82	0,00	0,00	0,00	0,00
24	Razvojna, 13.174.400 mil.	4.940.390,00	195.396,74	5.135.786,74	2019.	3.293.604,00	171.447,06	1.646.786,00	23.949,68	0,00	0,00	0,00	0,00
25	UniCredit 8 mil. 2014.	3.500.000,00	208.371,49	3.708.371,49	2019.	2.000.000,00	163.838,07	1.500.000,00	44.533,42	0,00	0,00	0,00	0,00
26	Intesa Sanpaolo 4 mil. 2014.	1.750.000,00	102.595,61	1.852.595,61	2019.	1.000.000,00	80.645,54	750.000,00	21.950,07	0,00	0,00	0,00	0,00
27	BBI banka 6 mil. 2014.	2.816.908,20	170.594,64	2.987.502,84	2019.	1.570.496,98	136.647,50	1.246.411,22	33.947,14	0,00	0,00	0,00	0,00
28	UniCredit bank, -2015 g.	6.875.000,00	593.253,25	7.468.253,25	2020.	2.500.000,00	341.106,91	2.500.000,00	198.094,73	1.875.000,00	54.051,61	0,00	0,00
29	Raiffeisen bank, 2015 g.	687.500,00	48.650,76	736.150,76	2020.	250.000,00	28.012,88	250.000,00	16.212,88	187.500,00	4.425,00	0,00	0,00
30	Nova banka AD, 2015 g.	2.750.000,00	199.971,27	2.949.971,27	2020.	1.000.000,00	115.137,67	1.000.000,00	66.637,67	750.000,00	18.195,93	0,00	0,00
31	Union banka, 2015 g.	1.375.000,00	118.279,36	1.493.279,36	2020.	500.000,00	68.212,32	500.000,00	39.460,82	375.000,00	10.606,22	0,00	0,00
32	Sberbank BH, 2015 g.	2.250.000,00	144.024,99	2.394.024,99	2020.	750.000,00	77.565,10	750.000,00	48.004,85	750.000,00	18.455,00	0,00	0,00
33	Vakufska banka dd, 2016.g.	937.500,00	59.975,33	997.475,33	2021.	250.000,00	26.991,77	250.000,00	18.991,79	250.000,00	10.999,99	187.500,00	2.991,78
34	UniCredit bank, 2016 g.	1.875.000,00	158.691,66	2.033.691,66	2021.	500.000,00	71.399,11	500.000,00	50.368,50	500.000,00	29.010,24	375.000,00	7.913,81
35	Intesa Sanpaolo, 2016.	6.562.500,00	413.625,48	6.976.125,48	2021.	1.750.000,00	186.139,73	1.750.000,00	130.970,36	1.750.000,00	75.889,47	1.312.500,00	20.625,92
36	II AUUKCIA OBVEZNICA-DOSPJEĆE 02.06.2020.GOD	6.400.000,00	456.000,00	6.856.000,00	2020.		182.400,00		182.400,00	6.400.000,00	91.200,00	0,00	0,00
37	III AUUKCIA OBVEZNICA-DOSPJEĆE 29.06.2020.GOD	4.356.000,00	310.365,00	4.666.365,00	2020.		124.146,00		124.146,00	4.356.000,00	62.073,00	0,00	0,00
38	IV AUUKCIA OBVEZNICA-DOSPJEĆE 28.09.2022.GOD	8.050.000,00	1.328.250,00	9.378.250,00	2022.		265.650,00		265.650,00		265.650,00	0,00	265.650,00
39	UKUPNO DOMAĆI KREDITI	65.195.282,20	5.007.680,36	70.202.962,56		21.975.236,98	2.456.732,67	16.101.545,22	1.347.899,89	17.193.500,00	640.556,46	1.875.000,00	297.181,51

PLANIRANI KREDITI													
40	EBRD-rekonst. Vodovodne mreže 25 mil. EUR-a				2034.	0,00	121.000,00	0,00	391.166,02	814.929,17	489.493,37	2.444.787,51	477.235,93
41	Zaduženje u 2018. godini-19,79 mil.				2022.	0,00	990.067,33	0,00	710.220,00	0,00	710.220,00	19.794.400,00	494.860,00
42	EBRD-Saobraćajnice III faza (29.337.450,00 KM)				2023.								
43	Projekat energetska efikasnost u BiH-2018. g. (986.148 KM)				2028.		12.500,00		25.000,00		25.000,00	142.857,14	24.107,14
44	UKUPNO PLANIRANI KREDITI					0,00	1.123.567,33	0,00	1.126.386,02	814.929,17	1.224.713,37	22.382.044,65	996.203,07
45	SVE UKUPNO KREDITI	172.359.384,11	6.431.717,89	178.791.101,99		37.421.863,45	5.147.544,33	28.770.705,48	3.896.569,75	27.418.249,72	3.101.320,08	34.069.426,33	2.443.348,65
	GARANCIJE												
46	IDA, za KJKP Toplane-garancija				2036.	1.472.635,52	381.343,67	1.472.635,52	355.774,97	1.472.635,52	330.206,28	1.512.859,86	312.675,96
47	KJKP GRAS-garancija Vlade				2017.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
48	KJKP Sarajevogas				2017.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
49	KJP ZOI 84				2023.	552.000,00		552.000,00		552.000,00		552.000,00	
50	UKUPNO GARANCIJE					2.024.635,52	381.343,67	2.024.635,52	355.774,97	2.024.635,52	330.206,28	2.064.859,86	312.675,96
51	SVE UKUPNO	172.359.384,11	6.431.717,89	178.791.101,99		39.446.498,97	5.528.888,00	30.795.341,00	4.252.344,72	29.442.885,24	3.431.526,36	36.134.286,19	2.756.024,61
KOEFICIJENT ZADUŽENOSTI (obaveze/prihod)						5,95%	4,64%	4,35%	5,15%				

Postojeći krediti se uredno otplaćuju u skladu sa zaključenim ugovorima i otplatnim planovima. Za planirane kredite izvršena je procjena obaveza za servisiranje u navedenom periodu. U skladu sa članom 7. Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u FBiH, KS planira dugoročna zaduženja, tako da u 2018. godini obaveze za servisiranje duga iznose 5,95%, za 2019. godinu 4,64%, 2020. godinu 4,35% i 2021. godinu 5,15% od dozvoljenih 10% prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Glavne smjernice za upravljanje dugom su sljedeće:

Raditi na iznalaženju povoljnih izvora finansiranja/zaduživanja u narednom periodu u odnosu na kreditno zaduženje kod komercijalnih banaka.

Prilikom planiranja zaduživanja voditi računa da se održi ravnomjerna struktura otplate po godinama u cilju minimiziranja rizika likvidnosti:

- Radi smanjenja valutnog rizika maksimalno koristiti zaduživanje u EUR i BAM;
- Održanje većinskog udjela duga s fiksnom kamatnom stopom;

U narednom periodu KS će se zadužiti za finansiranje kapitalnih projekata i budžetskog deficita, po najpovoljnijim uslovima. Emisija obveznica KS, kao način zaduživanja, je opredijeljenje Vlade KS koje će u narednom periodu imati značajno učešće.

U skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH u prilogu dokumenta Strategija upravljanja dugom u Kantonu Sarajevo 2018.- 2020. godina.

7. Zaključak

Smjernice ekonomske politike Vlade Kantona Sarajevo u narednom periodu doprinosit će ukupnim strateškim ciljevima BiH i FBiH, a koji između ostalog podrazumijevaju: makroekonomsku stabilnost, konkurentnost, održivi razvoj, zapošljavanje, socijalnu uključenost, te EU integracije.

Obzirom da se ekonomija u BiH nalazi na srednjoročnoj uzlaznoj putanji rasta od oko 2,5% do 3,5%, Vlada KS će realizacijom aktivnosti iz svoje nadležnosti, a posebno kapitalnih i drugih projekata, nastojati djelovati prociklično kako bi se stope ekonomskog rasta u naredne tri godine značajno povećale. S tim u vezi, Vlada KS će doprinjeti poboljšanju poslovnog ambijenta i stabilnosti javnih finansija, što predstavlja neke od ključnih smjernica ekonomske politike Vlade. Podizanjem efikasnosti javne administracije očekuje se da će započeti projekti imati veći stepen realizacije, te da će uključenost Kantona kao nižeg nivo vlasti u razvojnim naporima na svim nivoima u BiH imati veće učešće.

Uspostavljanjem nove Turističke zajednice Kanton Sarajevo je postao konkurentna destinacija, koja doprinosi održivom razvoju, te podstiče zapošljavanje u ovoj oblasti koristeći sredstva za značajne projekte društvene zajednice. U narednom periodu se očekuje kreiranje novih turističkih proizvoda kako bi se privukao veći broj turista u KS.

Poboljšanje naplate dugovanja po osnovu prihoda od davanja prava na eksploatacije prirodnih resursa, patenata i autorskih prava kroz pokrenuti značajan broj postupaka preko Pravobranilaštva Kantona Sarajevo od strane resornog ministarstva Vlade Kantona Sarajevo, doprinjet će naplati budžetskih prihoda u posmatranom srednjoročnom periodu.

Donošenjem novog Zakona o koncesijama bolje, preciznije i efikasnije će se regulisati ova oblast i poboljšati kontrola i naplate potraživanja. Budžetski korisnici će obavljanjem svoje osnovne djelatnosti poboljšati naplatu kantonalnih naknada iz svoje nadležnosti.

U narednom periodu koristit će se povoljniji izvori finansiranja/zaduživanja, a emisija obveznica KS, kao način zaduživanja, je opredijeljenje Vlade KS koje će u narednom periodu imati značajno učešće. U cilju podrške razvoja malih i srednjih preduzeća sufinansiranje Kreditno garantnog fonda će biti bitan faktor za razvoj privrednih aktivnosti.

Ministarstvo finansija će u narednom periodu raditi na unaprijeđenju propisa iz oblasti oporezivanja koji su u nadležnosti Kantona Sarajevo kako bi poboljšalo poslovni ambijent i dao podsticaj razvoju privatnih inicijativa, osnivanja novih poslovnih subjekata, stvaranja novih vrijednosti i novog zapošljavanja u KS.

P R E M I J E R

Adem Zolj, Mr. dipl. ing. saob.